

Slikovnice kao poticaj za pisano stvaralaštvo učenika 3. i 4. razreda osnovne škole

Skočić, Petra

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:189:992551>

Rights / Prava: [In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-19**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

Image not found or type unknown

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Petra Skočić

**Slikovnice kao poticaj za pisano stvaralaštvo učenika 3. i 4. razreda
osnovne škole**

DIPLOMSKI RAD

Rijeka, 2020.

SVEUČILIŠTE U RIJECI

UČITELJSKI FAULTET U RIJECI

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij

Slikovnice kao poticaj za pisano stvaralaštvo učenika 3. i 4. razreda
osnovne škole

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Metodika hrvatskog jezika III

Mentorica: doc. dr. sc. Maja Opašić

Studentica: Petra Skočić

Matični broj: 0299009829

U Rijeci 29. lipnja 2020.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam diplomski rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentoricom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu diplomskog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.

Vlastoručni potpis:

„Svačija je priča važna“, rekao je Morris.

Sve su se knjige složile.

*- Fantastične leteće knjige
g. Morrisa Lessmorea*

*Ovaj rad posvećujem svima koji shvaćaju snagu koju u sebi sadrži knjiga, ma koliko
ona kratka bila.*

SAŽETAK

U radu se istražuju mogućnosti uporabe slikovnica u nastavi pisanoga izražavanja. Cilj je istražiti kako odabrane slikovnice kao umjetnička djela mogu motivirati i usmjeravati učenike u uspostavljanju doživljajno-spoznajnog odnosa prema temi te kako se to očituje pri primjeni jezičnih sredstava, tj. pisanju vezanoga teksta (sastavka). Stoga će u sklopu istraživanja biti izrađeni metodički modeli za uporabu odabranih slikovnica koje mogu biti poticajem za pisano stvaralaštvo. Predloženi metodički modeli mogu se primijeniti u radu s učenicima 3. i 4. razreda osnovne škole.

Ključne riječi: slikovnica, pisano stvaralaštvo, učenički sastavak, Hrvatski jezik

ABSTRACT

In this paper the possibilities of using picture books in the teaching of written expression are researched. The aim is to explore how selected picture books, as works of art, can motivate and guide students in establishing a cognitive-experiential relationship to the topic and how this is manifested in the application of language tools, i.e. writing a text (composition). Therefore, as part of the research, methodological models will be developed for the use of selected picture books that can be stimulus for creative writing. The proposed methodological models can be applied with 3rd and 4th grade elementary school students.

Key words: picture books, creative writing, composition, Croatian language

SADRŽAJ

1. UVOD.....	2
2. SLIKOVNICA.....	4
2.1. Slikovnica u kontekstu dječje književnosti	4
2.2. Ilustracija i tekst slikovnice.....	5
2.3. Povijest slikovnice	7
2.3.1. Povijest hrvatske slikovnice	8
2.4. Vrste slikovnica.....	11
2.5. Funkcije slikovnica	12
2.6. Slikovnica i dijete.....	13
3. SLIKOVNICA U ODGOJU I OBRAZOVANJU	15
3.1. Uloga slikovnice	15
3.2. Slikovnica u predškolskom odgoju i obrazovanju	16
3.3. Slikovnica u <i>Nastavnom planu i programu</i> i <i>Nacionalnom okvirnom kurikulumu za osnovnu školu</i>	16
3.4. Slikovnica u novom predmetnom kurikulumu i metodičkim priručnicima	17
3.5. Primjena slikovnice u nastavi.....	19
4. PISANO STVARALAŠTVO	22
4.1. Zanatska i stvaralačka razina pisanja	23
4.2. Oblici pisanog izražavanja	23
4.3. Književnost i jezično izražavanje.....	24
5. MOGUĆNOSTI PRIMJENE SLIKOVNICE KAO POTICAJA ZA PISANO STVARALAŠTVO	26
5.1. <i>Imam ideju – i što sad s njom?</i> , autor Kobi Yamada	26
5.2. <i>Fantastične leteće knjige g. Morrisa Lessmorea</i> , autor William E. Joyce.....	39
5.3. <i>Noćni vrtlar</i> , autori Terry i Eric Fan	53
5.4. <i>Lav i ptica</i> , autorica Marianne Dubuc	64

5.5.	<i>Greta i Divovi</i> , autorica Zoë Tucker	75
6.	ZAKLJUČAK.....	88
7.	LITERATURA	89
8.	PRILOZI.....	93
8.1.	Šest šešira.....	93
8.2.	Književna pogađalica.....	94
8.3.	Morris Lessmore	95
8.4.	Vennov dijagram.....	96
8.5.	Lista procjene - sastavak	97
8.6.	3-2-1 metoda	98
8.7.	Osobni leksikon lika.....	99
8.8.	Kocka za prepričavanje	100
8.9.	Grafički organizatori znanja.....	101

1. UVOD

Slikovnica, naizgled jednostavno jedinstvo slike i teksta, a zapravo je snažno sredstvo kojim možemo učenike uvesti u svijet čitanja i ljubavi prema knjigama. Ovu temu sam odabrala jer sam kroz volontiranje u programu „Pripovjedač/ica priča za laku noć u Dječjoj bolnici Kantrida“ shvatila upravo tu snagu priče. Kako tako kratka priča, ukrašena ilustracijama može pozitivno djelovati na djecu, razveseliti ih i potaknuti njihovu želju za ponovno čitanje. Nažalost, kako djeca odrastaju, tako gube interes za knjigu, a slikovnica je u potpunosti zanemarena u odgoju i obrazovanju učenika nakon drugog razreda osnovne škole.

Cilj ovoga rada je potaknuti buduće i sadašnje učitelje na primjenu slikovnice s učenicima trećih i četvrtih razreda osnovne škole i ponuditi prijedloge za njenu primjenu kao poticaj za pisano stvaralaštvo.

Ovaj rad podijeljen je na osam poglavlja. Nakon Uvoda, u drugom poglavlju prikazane su dosadašnje spoznaje o slikovnici, njen položaj u kontekstu dječje književnosti, važnost slike i teksta te njihovog jedinstva u slikovnici, kratka povijest svjetske i hrvatske slikovnice, njene vrste i funkcije te istraživanja o važnosti slikovnice. U trećem poglavlju osvrnula sam se na slikovnicu u odgoju i obrazovanju, njenu ulogu te uključenost u temeljne dokumente odgoja i obrazovanja: *Nastavni plan i program za osnovnu školu*, *Nacionalni okvirni kurikulum*, nove kurikulume školskih predmeta i međupredmetnih tema te metodičke priručnike. Četvrto poglavlje rada obuhvaća pisano stvaralaštvo, odnosno spoznaje o pisanju, oblike jezičnog izražavanja te utjecaj bavljenja književnošću na jezično izražavanje učenika. U petom poglavlju prikazane su mogućnosti primjene slikovnice kao poticaja za pisano stvaralaštvo u kojem su razrađeni metodički modeli za satove književnosti i jezičnog izražavanja za pet slikovnica. Svaka odabrana slikovnica ukratko je opisana te su navedeni kriteriji po kojima su odabrane. Na kraju rada nalazi se zaključak te prilozi u kojima se nalaze nastavni listići za rad s učenicima tijekom interpretacije slikovnica i jezičnog izražavanja.

Nadam se da će se u učiteljima, roditeljima i odgajateljima prilikom čitanja ovoga rada probuditi želja čitati slikovnice svojoj djeci i učenicima te da će time snažno utjecati na njih i pokrenuti im ljubav prema pisanoj riječi.

*Glagol čitati ne podnosi zapovjedni način. Tu odbojnost dijeli s još nekima:
glagolom voljeti... glagolom sanjati...*

*Naravno, uvijek možemo pokušati. Pogledajte: „Voli me!“, „Sanjaj!“, „Čitaj!“,
„Čitaj! Ma čitaj, pobogu, naređujem ti da čitaš!“*

„U sobu i čitaj!“

Ishod?

Nikakav.

– Pennac (1996: 15)

2. SLIKOVNICA

Knjiga za najmlađe ne ograničuje se samo na lijepe događaje i doživljaje, već se trudi obuhvatiti život u njegovoj punini – i riječju i slikom.

– Zalar (2002: 5)

Djecu, još u predškolskom razdoblju, počinju zanimati pisani izvori. Zahvaljujući obitelji i ostalim odraslim osobama koje o djetetu skrbe, ono otkriva ljepote i čari čitanja, druži se s riječima, pričama, pjesmama, knjigama, a među njima i sa slikovnicama. Svi ti pisani izvori vode dijete u različite svjetove, a ono to čini s velikim zanimanjem i radošću (Visinko, 2014).

Slikovnica označava prvi djetetov susret s književnošću i najbogatiji je izvor pisane riječi s kojim se dijete susreće (Martinović i Stričević, 2011). Ona je najvažniji literarno-likovni medij u čovjekovom djetinjstvu (Lazzarich, 2011). Njome se uspostavlja i razvija komunikacija između djeteta i odrasle osobe pa može uvelike utjecati na razvoj djetetova govora (Petrović-Sočo, 1997). Suvremenu slikovnicu određuju dvostruki vizualno-verbalni diskurs, interaktivnost, trodimenzionalnost, specifično čitateljstvo i mali broj stranica (Narančić Kovač, 2015). Iako se najčešće pišu za djecu, slikovnice nemaju dobnih granica. U njima jednako mogu uživati i odrasli. Dobra slikovnica, sadržajno zanimljiva, literarno vrijedna i likovno atraktivna pruža čitatelju-gledatelju osobito iskustvo (Javor, 2000).

2.1. Slikovnica u kontekstu dječje književnosti

Dječja književnost je ona čija su djela po temi i obliku primjerena dječjoj dobi te su ih autori namijenili djeci ili ih nisu namijenili njima, ali su s vremenom izgubila karakteristike njihovog doba i postala primjerena za djecu, potrebna za njihov estetski i društveni razvoj (Crnković, 1969). Teorijski radovi o slikovnicama javljaju se relativno kasno, a u pregledima povijesti hrvatske dječje književnosti do sredine 20. stoljeća slikovnica se zaobilazi. Tek se od šezdesetih godina 20. stoljeća slikovnici posvećuje veća pozornost (Majhut i Batinić, 2017).

U većini udžbenika dječje književnosti, slikovnica se navodi kao zasebna vrsta i stavlja se u rang s bajkama, pustolovnim pričama ili pričama o životinjama (Narančić Kovač, 2015). Slikovnica se proučava u sklopu dječje književnosti što naglašava njenu vrijednost. Ona spada u skupinu prave dječje književnosti s dječjom poezijom, pričom, dječjim romanom (Martinović i Stričević, 2011). Majhut i Batinić (2017) navode kako je slikovnica nastala u okrilju dječje književnosti.

Neki autori pak odbacuju tezu o slikovnici kao žanru dječje književnosti i određuju ju kao zasebnu i specifičnu vrstu, novu umjetničku formu odvojenu od ostalih književnih vrsta. Ipak, većina smatra da slikovnica nije prekinula veze s dječjom književnošću te je nekim karakteristikama uvijek s njom povezana. Narančić Kovač (2015) smatra da se slikovnica ne može svesti ni na dječju književnost ni na likovnu umjetnost, te se pita kamo ona pripada i što slikovnica u stvari jest.

2.2. Ilustracija i tekst slikovnice

Slikovnica predstavlja prvi doticaj djeteta s umjetnički napisanom riječju, a upotrebljava dva vida komunikacije: jezični i likovni (Majdenić, 2019). U njoj se spaja likovno i narativno, slika i priča (Javor, 2000).

Ilustracija definira slikovnicu i daje joj karakter (Hlevnjak, 2000). Ona je dio slikovnice koji razvija predodžbeni svijet, fantaziju, maštu i sposobnost vizualnog predočavanja te utječe na kognitivni, emocionalni i imaginarni djetetov život (Kos-Paliska, 1997). Slika u slikovnici nije ilustracija teksta, već služi za upotpunjavanje ugođaja i pojašnjavanje teksta i radnje. Sadrži dio podataka koji se ne mogu dobiti iz teksta, već samo zahvaljujući likovnoj komponenti. Ona omogućuje čitatelju promišljanje o onome što je pročitao i proširivanje čitateljskog iskustva. Ilustracija mora zadovoljiti određene kriterije kako bi se stvorila kvalitetna, likovno i umjetnički vrijedna slikovnica. Likovnost u slikovnici mora biti vrlo visokih, umjetničkih dometa. Slika za mlađu djecu treba imati manje detalja kako ne bi odvlačila pažnju, a za stariju djecu poželjne su složenije slike (Šišnović, 2011). Priča u slikovnici može biti napisana i bez riječi, samo slikama (Javor, 2000). Slike pripovijedaju priču koju čitatelj slijedi.

Primarna uloga ilustracije je pokrenuti duh djeteta. Ona uvodi dijete u poruke koje nudi, angažira njihovu svijest te njome djeca doživljavaju, zamišljaju i oživljavaju priču u slikovnici (Majdenić, 2019). Slika sadrži podatke koje se ne mogu izvesti iz teksta pa neki autori smatraju da je ona i dominantnija, važnija od teksta. Dobra ilustracija obogaćuje i djelo i čitatelja (Narančić Kovač, 2011).

Iako slike i likovna dimenzija slikovnice duže ostaju u djetetovom pamćenju nego riječ, ne smijemo zanemariti važnu ulogu teksta u slikovnicama (Majdenić, 2019). Kad dijete nauči samo čitati, likovna dimenzija slikovnice više nije jedini izvor doživljaja pa ono počne posvećivati pozornost tekstu. Tekst u slikovnici treba biti sažet, slikovit, ali oslobođen nepotrebnog kiča, jasan i s rimom kako bi ga djeca brže i lakše zapamtila (Kos-Paliska, 1997). Treba biti jezično ispravan, jednostavan, prikladnog obujma, sadržajno pun, duhovit i maštovit. Tekst mora sadržavati riječi koje su karakteristične za dječje izražavanje, koje prikazuju predmete iz djetetove okoline, koje koristi u igri i koji su mu zanimljivi (Majdenić, 2019). U slikovnicama namijenjenima mlađoj djeci, slova su krupnija i jednostavnija, a kako djeca rastu tako se i obim teksta povećava, a veličina slova smanjuje do veličine u početnicama (Šišnović, 2011). Tekst treba poticati djecu na maštanje, zamišljanje i kreiranje vlastite priče. Svojim rečenicama treba prenositi vrijednosti čitavog društva, kako bi dijete od malena moglo razlikovati dobro od lošega (Majdenić, 2019).

Prilikom izrade slikovnica i autori teksta i ilustratori trebaju se voditi didaktičkim načelima od bližeg k daljem, od poznatog k nepoznatom, od jednostavnijeg k složenijem. Slika i tekst u slikovnici mogu se međusobno podupirati, suprotstavljati, predviđati ili proširivati (Narančić Kovač, 2015). Kako bi se stvorila kvalitetna slikovnica važna je suradnja autora i ilustratora. Samo njihovom dobrom suradnjom može nastati bogata i likovno maštovita slikovnica koja omogućuje djetetu ulazak u novi svijet i koja lijepim jezikom nudi jasne poruke (Centner, 2007).

2.3. Povijest slikovnice

Slikovnica se pojavila u 17. stoljeću, ali se kao posebna vrsta razvila u 19. stoljeću. Tek je 20. stoljeće postalo pravim stoljećem dječje slikovnice, a od šezdesetih godina toga stoljeća do danas prolazi razdoblje punoga procvata (Narančić Kovač, 2015). Slikovnica se najprije pojavljuje u Njemačkoj i Velikoj Britaniji. Njen začetnik je teolog i pedagog Jan Amos Komensky koji je napisao prvu edukativnu slikovnicu u povijesti, slikovnicu *Orbis sensualism pictus* (*Oslikani osjetilni svijet* ili *Osjetilni svijet u slikama*) tiskanu 1658. godine u Njemačkoj. On je prvi djeci pokušao predložiti svijet u slikama. Smatrao je da su djeca drugačija od odraslih pa im se treba i obratiti na drugačiji način, odnosno prije slikama nego pisanom riječju. Sve do kraja 18. stoljeća, ona je bila najveće osnovno ilustrirano djelo za djecu, a koristila se i u školama za plemićku i građansku djecu (Batinić i Majhut, 2017). Ipak, Europljani pravim ocem slikovnice smatraju njemačkog nakladnika Friedricha Justina Bertucha. On je krajem 18. stoljeća objavio *Slikovnice za djecu* u dvanaest svezaka. Ovo djelo imalo je ukupno 1 185 ilustriranih stranica, oko šest tisuća ilustracija i dvjesto stranica teksta. Bertuch je smatrao da je slikovnica nužan dio dječjeg inventara te da se poučavanje djeteta treba temeljiti na slikama koje trebaju biti kvalitetne kako bi djeca od najranije dobi razvijala ukus (Čičko, 2000).

U Engleskoj se prvom slikovnicom smatra prijevod slikovnice *Orbis sensualism pictus*, a preveo ju je Charles Hoole 1659. godine. John Harris je prvi nakladnik koji je počeo izdavati knjige za malu djecu sa slikama na početku 19. stoljeća. To su bile slikovnice *Majka Hubbard* i *Bal leptira* u kojima je boja imala važnu ulogu. Nakon Harrisa, slikovnice je počeo izdavati nakladnik Dean & Co. Izdavali su slikovnice s temama tradicionalnih pučkih dječjih pjesama (*nursery rhymes*), ABC te bajke. Uveli su i *toy books*, posebnu vrstu slikovnica velikog kvadratnog formata te nepoderive slikovnice. U početku su slikovnice sadržavale drvoreze bojene rukom, a kasnije se tiskaju slikovnice u boji. Ilustracije su bile grube sve do pojave gravera i tiskara Edmunda Evansa koji je htio proizvoditi slikovnice u bojama veće kvalitete (Batinić i Majhut, 2001).

U Njemačkoj su slikovnice, njem. *Bilderbuch*, u početku bile sve knjige sa slikama. Tek se u drugoj polovici 19. stoljeća taj pojam koristi za knjige u kojima prevladava slika. Preteče slikovnice bile su ilustrirane biblije, ABC knjige, ilustrirane basne. Kasnije se pojavljuju slične knjige i serije enciklopedijskih slikovnica. Pojavljuju se i slikovnice poetskog tipa s narodnim lirskim pjesmama, dječjim rimama, narativnim pjesmama i bajkama. Slike prikazuju svakodnevni građanski i dječji život. U 19. stoljeću objavljena je slikovnica *Struwwelpeter* koju je napisao Heinrich Hoffmann za svojeg trogodišnjeg sina. Ona je bila najpopularnija njemačka slikovnica i mnogi je smatraju prvom pravom slikovnicom. Izdana je pod naslovom *Lustige Geschichten und drollige Bilder mit 15 kolorierten Tafeln für Kinder von 3 bis 6 Jahren (Vesele zgode i šaljive slike s 15 obojenih tabli za djecu od 3 do 6 godina)*. Kasnije izlazi pod naslovom *Struwwelpeter (Janko Raščupanko)*. Hoffmanova djela govore o dječacima problematičnog i nepoželjnog ponašanja i njome je nastojao prenijeti osnovne norme i vrijednosti građanskog staleža 19. stoljeća na nov i jedinstven način. Slično je uspio postići i Wilhelm Busch sa slikovnicom *Max i Moritz* iz 1865. On se s Hoffmanom svrstava u klasike dječje književnosti (Batinić i Majhut, 2017). Krajem 19. stoljeća ilustracije u slikovnicama postaju sve bogatije, raskošnije i življe. Kako su se slikovnica i ilustracije u njoj razvijale tako su likovni umjetnici, odnosno ilustratori postajali ravnopravni autori s autorima teksta.

Tridesete godine 20. stoljeća obilježile su slikovnice o sloniću Babaru francuskog autora J. de Brunhoffa, a četrdesete i pedesete godine slikovnice Dr. Seussa za razvijanje mašte i početno čitanje i učenje engleskog jezika. Pedesetih godina pojavile su se jednostavne slikovnice o zečici Miffy, a kasnije se pojavljuju slikovnice S. Silversetina kao što je slikovnica *Drvo ima srce*. Sedamdesetih i osamdesetih godina dolazi do snažnog razvoja ove umjetnosti na razvijenom Zapadu.

2.3.1. Povijest hrvatske slikovnice

Prema prvim istraživanjima, slikovnice su se u Hrvatskoj pojavile oko 1880. godine, ali o njima ima samo posrednih podataka prikupljenih nakladničkim katalozima i oglasima. Ilustracije u njima bile su stranih, pretežito njemačkih i

engleskih, autora. Trebalo je dugo vremena da se slikovnica izbori za svoje mjesto na tržištu zbog činjenice da je za čitanje slikovnice potreban odrasli posrednik, a u to vrijeme je u Hrvatskoj bio veliki postotak nepismenih. No kako su slikovnice u europskim zemljama postajale sve uspješnije, i hrvatski nakladnici su pokrenuli izdavanje slikovnica (Batinić i Majhut, 2001).

U 19. stoljeću slikovnica se smatrala dragocjenom i rijetkom igračkom koju su djeca dobivala za blagdane i imala je odgojnu ulogu (Miljan, 2013). Prve su slikovnice bile ustrojene tematski i obrađivale su neka od sljedećih područja: životinje, dječju svakodnevicu, dječje igre, bajke, prijevozna sredstva, abecedu. Tekst je bio pisan na dvama jezicima, hrvatskom i srpskom ili hrvatskom i njemačkom, te dvama pismima, latinici i ćirilici ili latinici i gotici. Razlog zbog kojeg su se prvo pojavile tematske slikovnice je taj što su slikovnice bile skupe i trebale su opravdati svoju korisnost. Kasnije se javljaju i pripovjedne slikovnice (Majhut i Batinić, 2017).

Počeci hrvatske slikovnice mogu se podijeliti u tri razdoblja. Prvi period traje od 1854. do 1880. godine, kada se počinju tiskati slikovnice na hrvatskom jeziku. Zatim slijedi razdoblje od 1880. do 1918. godine u kojem se usklađuje tekst i slika te se javljaju prve nepoderive i leporelo-slikovnice. U zadnjem razdoblju, od 1918. do 1945. godine, nastala je prva hrvatska slikovnica. Također, javljaju se nove teme i širi primjena slikovnice. Slikovnica postaje autorski umjetnički projekt (Majhut i Batinić, 2017).

Prva slikovnica na hrvatskom jeziku je *Mala obrazna Biblia*, a objavljena je u Pešti 1854. godine. S njemačkog ju je prevela Duhovna mladež sjemeništa đakovačkog. Najstarija sačuvana hrvatska slikovnica je *Domaće životinje* iz 1885. godine, koju je napisao Josip Milaković prema slikama H. Leutemanna. Do početka 20. stoljeća objavljeno je dvadesetak slikovnica koje su ilustrirali uglavnom njemački i engleski slikari, a tekstove su napisali hrvatski autori kao što su Ljudevit Varjačić, August Harambašić, Jovan Jovanović Zmaj, Milka Pogačić, Stjepan Širola. Najstarija slikovnica, kojoj su i ilustrator i autor teksta iz Hrvatske, je *Dječja čitanka o zdravlju* iz 1927. godine. Ilustrirao ju je Vladimir Kirin, a stihove je napisala Ivana Brlić-Mažuranić (Batinić i Majhut, 2001). Tekst koji se najčešće pojavljivao uz ilustracije

bila je kratka dječja pjesmica koja je do 1945. bila najzastupljenija književna forma u slikovnicama. Pojavljuju se i slikovnice bez teksta i narativne slikovnice koje su najčešće bile prerada poznatih bajki (Martinović i Stričević, 2011).

U Hrvatskoj se prvi osvrnuo na slikovnicu Milan Crnković u udžbeniku i priručniku za učitelje *Dječja književnost* iz 1967. U njemu slikovnicu tematizira kao prvu knjigu koju dijete dobiva u ruku, ali se ograničava samo na kratku bilješku jer smatra da je namijenjena predškolskom djetetu i da govori više likovnim nego književnim jezikom (Narančić Kovač, 2015).

U prošlosti su slikovnice obilovale predrasudama i stereotipima, sadržavale su reklame proizvoda, političku ideologiju i neprimjerene sadržaje (Batinić i Majhut, 2001).

Od 1968. do 1982. godine analizirale su se slikovnice na tržištu, a prema rezultatima analize u tom je razdoblju objavljeno oko 230 slikovnica. Samo trećina je domaćih autora, a ostale su prevedene od stranih autora. U razdoblju od 1982. do 1997. nisu zabilježeni podaci o izdavanju slikovnica, a od 1997. do 2008. je zabilježena tendencija pada broja izdavača knjiga za djecu. Od 2007. do 2009. je izdano 480 slikovnica i knjiga za djecu mlađe dobi od kojih je četvrtina od domaćih autora i ilustratora (Martinović i Stričević, 2011).

U suvremenim hrvatskim slikovnicama primijećen je porast broja slikovnica kojima je i ilustrator i tekstopisac ista osoba. Među njima se izdvajaju slikovnice Pike Vončine, Vjekoslava Voje Radoičića, Manuele Vladić-Maštruko, Stanislava Marijanovića i drugih. Razvijaju se i slikovnice nastale na temelju animiranih filmova, poput slikovnica s likom profesora Baltazara. Sve češće se pojavljuju slikovnice u kojima se predstavljaju baština i zaslužni ljudi. Raste i broj problemskih slikovnica koje govore o teškoćama odrastanja, toleranciji, osobama s posebnim potrebama i sl. (Zalar i sur., 2014).

Danas više znamo o slikovnicama koje su nastale kroz povijest, nego o slikovnicama danas jer se rijetko pojavljuju kao predmet istraživanja. Istraživanje slikovnica u Hrvatskoj je slabo razvijena grana znanosti o književnosti i o njoj ima malo literature (Anić, 2017). Iako je u počecima slikovnica bila privilegij i nije bila

dostupna većini djece u Hrvatskoj, danas se dječji dom ne može zamisliti bez nje i njenog čitanja u krilu najbližih.

2.4. Vrste slikovnica

Majhut i Zalar (2008) slikovnice dijele prema obliku, strukturi izlaganja, sadržaju, likovnoj tehnici i sudjelovanju čitatelja. Prema obliku postoje *leporello* (slikovnice „harmonike“), *pop-up*, nepoderive, slikovnice igračke i multimedijske slikovnice. Prema strukturi izlaganja razlikujemo narativne i tematske slikovnice, a prema sadržaju slikovnice mogu biti raznovrsne. Najčešće su teme o životinjama, svakodnevnom životu, igri i sl. U slikovnici se, s obzirom na likovnu tehniku, mogu pojaviti fotografije, stvarni dječji crteži, crteži umjetnika, stripovi, interaktivni dijelovi. Prema sudjelovanju čitatelja razlikujemo slikovnice kojima se djeca mogu sama služiti ili uz posredstvo odrasle osobe.

Slikovnice se mogu podijeliti i na slikovnice za početne čitače, slikovnice koje se vezuju uz određeni koncept, slikovnice u digitalnom formatu, slikovnice igračke i slikovnice u stihovima (Matulka, 2008, prema Batarelo Kokić, 2015). Slikovnice za početne čitače sadrže manje teksta i njih djeca mogu sama čitati ili posredstvom odrasle osobe. U slikovnicama koje se vezuju uz određeni koncept učenici upoznaju slova, brojeve, oblike, boje. U novije vrijeme, s razvojem tehnologije, sve više se pojavljuju digitalne slikovnice koje uz karakteristike tradicionalnih slikovnica uključuju i animacije i interaktivne sadržaje. Slikovnice igračke sadrže interaktivne dijelove koje djeca mogu pomicati ili ostvariti neku interakciju. U slikovnice igračke ubrajaju se kartonske slikovnice, trodimenzionalne slikovnice i slikovnice s preklopima koje skrivaju dijelove slike. Slikovnice u stihovima sadržavaju pjesme, uspavanke, brojalice. One omogućuju djeci dovršavanje stihova, izmišljanje riječi i druge fonološke aktivnosti.

Čudina-Obradović (2003) razlikuje dva tipa slikovnica. Prvi su slikovnice u kojima je svaka stranica oslikana jednostavnim prizorom i sadrže opis prizora u jednoj ili dvije kratke i jasne rečenice. One omogućuju djetetu povezivanje slike i teksta, shvaćanje značenja teksta i opisa radnje, predmeta i bića. Njima se dijete privikava na slijed riječi,

rečenica, redaka, stranica i smjer kretanja očiju. Drugi tip je slikovnica koja je zapravo kratka priča, posebno raspoređenog teksta i obogaćena ilustracijama. Jezik je bogat i teži od djetetovih govornih mogućnosti, a slušanjem takvih slikovnica dijete obogaćuje govor, spoznaje riječi i pojmove te su prikladnije za razvijanje govora, mašte i ljubavi za čitanje.

2.5. Funkcije slikovnica

Slikovnica je multifunkcionalan čitateljski materijal, a ovisno o tome koliko je kvalitetna, ona će te funkcije zadovoljiti ili ne (Majdenić, 2019). Ona najprije ima funkciju prikazivanja poznate stvarnosti, a kasnije kada dijete svlada poruke iz vizualnog koda, slikovnica otkriva ono što je u stvarnosti nedokučivo (Petrović-Sočo, 1997).

Prema Čačko (2000) funkcije slikovnica su informacijsko-odgojna, spoznajna, iskustvena, estetska i zabavna. Informacijsko-odgojna funkcija očituje se u tome što dijete u slikovnici dobiva odgovore na mnoga pitanja i probleme kojih nije bilo svjesno. Knjiga je izvor znanja i njome djeca postižu lakše razumijevanje veza, promjena i odnosa među stvarima i pojavama te razvijaju svoje mišljenje. Ona omogućuje djetetu da razvija sposobnosti analiziranja, sintetiziranja, uspoređivanja, uopćavanja te mu pomaže razumjeti uzročno-posljedične veze među predmetima i pojavama (Martinović i Stričević, 2011). Spoznajna funkcija temelji se na djetetovom provjeravanju svojih spoznaja, znanja, odnosa i pojava prilikom čitanja slikovnica. Njihovim čitanjem dijete dobiva sigurnost da su njegove spoznaje, iskustva i stavovi ispravni (Čačko, 2000). Slikovnice omogućuju djeci stvaranje iskustava koja ne bi mogla iskusiti neposrednim putem, u svakodnevnom životu. Omogućuju im učenje o različitim kulturama, zanimanjima, zemljama i ljudima. Takve teme prikazane su u prenesenom značenju, zanimljivo i humoristično (Martinović i Stričević, 2011). Estetska funkcija izaziva različite osjećaje i doživljaje. Njome djeca razvijaju osjećaj za lijepo, izgrađuju ukus, oblikuju svoje stavove i razvijaju ljubav prema knjizi i čitanju. Djeci su slikovnice zabavne te kroz igru usvajaju mnoga znanja (Čačko, 2000).

Martinović i Stričević (2011) uz navedene funkcije uvode i govorno-jezičnu funkciju slikovnice. Ona utječe na fonemsku i fonološku svjesnost te morfološki i sintaktički razvoj. Čitanjem slikovnice djeca usvajaju nove riječi i obogaćuju rječnik, upoznaju značajke teksta i razvijaju druge predčitačke vještine.

2.6. Slikovnica i dijete

Pričanje djetetu, čitanje slikovnica i priča doprinosi izgradnji emocionalnih odnosa i individualnog pristupa (Centner, 2007).

U različitim istraživanjima dječjih čitateljskih kompetencija uočava se da su one izrazito razvijene i maksimalno angažirane u interakciji sa slikovnicom te da djeca čitatelji razumiju i one slikovnice koje odrasli čitatelji smatraju kognitivno zahtjevnijima jer uključuju metafikcionalne i ironijske postupke (Narančić Kovač, 2011, prema Hameršak i Zima, 2015). U istraživanjima kako djeca čitaju i shvaćaju slikovnice pokazalo se da djeca nemaju očekivane poteškoće, već su spremna otkrivati značenja i u slikovnici uočavaju različite detalje u usporedbi s odraslima (Narančić Kovač, 2015).

Visinko (2014) je provela istraživanje s ciljem ispitivanja važnosti i vrijednosti slikovnica u praksi odgoja i obrazovanja te njihov udio u životu čovjeka. Istraživanje je pokazalo kako veći trag na čovjeka ostavljaju stvarana ozračja negoli sama slikovnica: „Slikovnica ili knjiga bez obzira na svoju likovno-literarnu vrijednost dobiva počasnno mjesto u sjećanju na početna druženja s knjigom i čitanjem zahvaljujući onima koji su nam je čitali, predstavljali, o njoj s nama razgovarali ili osmislili niz drugih aktivnosti“ (Visinko, 2014: 50). Najvažniji dio poticajne okoline su ljudi koji dijete vole, grle ga, pjevaju mu, pričaju i čitaju slikovnice i priče (Centner, 2007). Još jedno istraživanje koje je provela Visinko (2000) potvrdilo je važnost ozračja tijekom čitanja slikovnice. U tom istraživanju provedenom na uzorku od 60 učitelja razredne nastave u Primorsko-goranskoj županiji i 64 studenta Filozofskog fakulteta i Visoke učiteljske škole u Rijeci, ispitanici su naveli tri bitne sastavnice njihova druženja sa slikovnicama. Njih 90 % navelo je važnost likovne dimenzije, odnosno boja, 60 % ispitanika je kao bitnu sastavnicu navelo i ozračje u kojem su se

slikovnice pojavljivale, a 40 % aktivnost na koju se nastavljalo druženje sa slikovnicom.

Slikovnica ima pravu vrijednost kada odrasla osoba sjedne uz dijete i svojim pripovijedanjem neživim slikama daruje život. Tada djeca postavljaju i odgovaraju na pitanja, zadubljeno slušaju i gledaju da pritom zaborave i na jelo i na piće (Jambrišak, 1900, prema Narančić Kovač, 2015).

Danas se teško može reći da je slikovnica namijenjena isključivo djeci. Iako je slikovnica i dalje dječja knjiga, djeca nisu njezini jedini čitatelji. Zanimanje koje slikovnici danas posvećuju starija djeca, mladi i odrasli, nije rezultat samo subjektivne zainteresiranosti pojedinaca, nego i činjenice da slikovnica uistinu govori i tom čitateljstvu (Narančić Kovač, 2015).

3. SLIKOVNICA U ODGOJU I OBRAZOVANJU

Knjige su nijemi učitelji.

– Njemačka

3.1. Uloga slikovnice

Slikovnica ima pedagoški, psihološki, umjetnički i jezični potencijal. U nju je utkan neki doživljaj, iskustvo, savjet, istina s određenim odgojnim namjerama čiji je najuvjerljiviji posrednik slika koju i najmlađe dijete može samo čitati (Centner, 2007). Ona je medij pisane riječi, pobuđuje osjećaje, pomaže u razvoju govora i obogaćivanju vokabulara djece, razvija njihov spoznajni svijet i potrebu za knjigom (Martinović i Stričević, 2011). Uz pomoć slikovnice djeca otkrivaju svijet. Ona im omogućuje stvaranje novih znanja, jačanje prijateljstva, iznošenje mišljenja i iskustva. Društvena uloga slikovnice očituje se u tome što se njenim čitanjem na djecu prenose poželjne i pozitivne vrijednosti kao što su pravednost, otvorenost, odgovornost, povjerenje, identitet. Njima se omogućuje stvaranje dobrih međuljudskih odnosa, uvažavanje različitih kultura, razvijanje globalne svijesti (Šišnović, 2011).

Čitanje slikovnica čini temelj razvoja čitalačke pismenosti, doprinosi učenju društvenih vrijednosti i omogućuje uspjeh djeteta u školi. Istraživanja pokazuju da djeca predškolske dobi mogu iz slikovnica naučiti činjenice o prirodi i prenijeti to znanje na svoju okolinu zbog čega je važno djecu rano izlagati knjigama (Batarelo Kokić, 2015). Slikovnica uvodi dijete u svijet pisane kulture i pruža mu prva čitateljska iskustva. Uz poticaje jezičnom razvoju, ona može imati važnu ulogu u razvijanju kulture čitanja i kulture slušanja kao ključnih vještina za školski uspjeh (Majhut i Batinić, 2017).

Slikovnica, osim što utječe na likovni i literarni odgoj, potiče na stvaralaštvo, obogaćuje i otvara osobnost djeteta (Kalić i Županić Benić, 2019). Odabirom edukativno vrijedne i estetski lijepe slikovnice kod djece razvijamo estetski ukus i pozitivne osjećaje (Verdonik, 2016). Kako je slikovnica prva knjiga s kojom se djeca upoznaju, njena uloga je vrlo važna jer utječe na opći razvoj djeteta i razvoj njegova jezika i pismenosti.

3.2. Slikovnica u predškolskom odgoju i obrazovanju

Majdenić (2019) izdvaja tri razvojna stupnja djeteta predškolske dobi prema kojima se odabiru slikovnice. Prvi razvojni stupanj obuhvaća djecu od jedne do dvije godine i njima se najčešće daju slikovnice bez teksta. Drugi razvojni stupanj čine djeca od dvije do četiri godine kojima se daju slikovnice s vrlo malo prisutnog teksta, dok se djeci u trećem razvojnem razdoblju, od četvrte do šeste godine, čitaju slikovnice s optimalnom količinom slike i teksta.

Odgajatelji i roditelji djeci čitaju slikovnice i knjige kako bi im obogatili rječnik, a prilikom čitanja pokazuju predmete kako bi djeca riječi koje slušaju povezivala i koristila u svakodnevnom životu. Prilikom čitanja slikovnica važno je na koji način odrasla osoba i dijete komuniciraju i koja pitanja odrasla osoba postavlja djetetu. Sve aktivnosti u kojima se koriste knjige i slikovnice utječu na razvoj vokabulara i pismenosti (Batarelo Kokić, 2015).

3.3. Slikovnica u Nastavnom planu i programu i Nacionalnom okvirnom kurikulumu za osnovnu školu

Nastavni plan i program za osnovnu školu objavilo je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa 2006. godine. Za svaki nastavni predmet navedeni su ciljevi i zadaće koji se trebaju ostvariti te nastavne teme s ključnim pojmovima i odgojno-obrazovnim postignućima. Prema *Nastavnom planu i programu* predmet Hrvatski jezik podijeljen je na četiri nastavna područja, a to su jezik, jezično izražavanje, književnost i medijska kultura. U prvome razredu uz navedena područja, propisuju se i nastavne teme za početno čitanje i pisanje.

U prvom razredu pojavljuje se nastavna tema Slikovnica s ključnim pojmovima *slikovnica, slika, tekst*. Obrazovno postignuće za navedenu temu je „spoznati i doživjeti (receptcija) kratke slikovnice, stilski i sadržajno primjerene djetetu; razlikovati slikovnicu od drugih knjiga zbog povezanosti slike i teksta“. U popisu lektire za prvi razred navedene su 22 slikovnice različitih autora, a neke od njih su *Tri medvjeda i gitara* Ljudevita Bauera, *Leteći glasovir* Željke Horvat-Vukelje, *Figaro*,

mačak koji je hrkao Jean-Baptiste Barona, *Plesna haljina žutog maslačka* Sunčane Škrinjarić, *Dome, slatki dome* Svjetlana Junakovića i dr.

U drugom razredu nema posebne nastavne teme za slikovnicu, a u popisu lektire nalazi se 14 slikovnica, kao npr. *Pismo iz Zelengrada* Nevenke Videk, *Božićna bajka* Nade Iveljić, *Plavo nebo* i *Ciconia Ciconia* Andree Peterlik-Huseinović, *General Kiro miš* Hrvoja Kovačevića i dr. Treći i četvrti razred ne sadrže nijednu nastavnu temu o slikovnici niti se ona nalazi u popisu lektire.

Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje objavljen je 2010. godine, a objavilo ga je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. U njemu su definirane temeljne odgojno-obrazovne vrijednosti, ciljevi odgoja i obrazovanja, načela i ciljevi odgojno-obrazovnih područja te vrednovanje učeničkih postignuća i ostvarivanja kurikuluma. Hrvatski jezik ubraja se u jezično-komunikacijsko područje i za njega su propisani ciljevi i očekivana učenička postignuća po obrazovnim ciklusima. U *Nacionalnom okvirnom kurikulumu* slikovnica se posebno ne navodi već se samo spominju književni i neknjiževni tekstovi kao sadržaj za ostvarivanje ciljeva i učeničkih postignuća.

3.4. Slikovnica u novom predmetnom kurikulumu i metodičkim priručnicima

Kurikulum za nastavni predmet Hrvatski jezik donesen je 2019. godine. Podijeljen je na tri međusobno povezane domene, a to su hrvatski jezik i komunikacija, književnost i stvaralaštvo, kultura i mediji. Kurikulum se temelji na odgojno-obrazovnim ishodima koje učenici na kraju svakog razreda trebaju usvojiti.

U prvom razredu se slikovnica spominje kao jedan od sadržaja za ostvarivanje odgojno-obrazovnog ishoda: „OŠ HJ B.1.2. Učenik sluša/čita književni tekst, izražava o čemu tekst govori i prepoznaje književne tekstove prema obliku u skladu s jezičnim razvojem i dobi.“ Za ostvarivanje ishoda „OŠ HJ B.1.3. Učenik izabire ponuđene književne tekstove i čita/sluša ih s razumijevanjem prema vlastitom interesu.“ učenik treba posjećivati školsku knjižnicu i posuđivati slikovnice za čitanje, preporučivati

pročitane slikovnice i priče drugim učenicima te objašnjavati vlastiti izbor slikovnica. Učenik također treba razlikovati medijske sadržaje primjerene dobi i interesu, među kojima se, uz animirane filmove, kazališne predstave, televizijske i radijske emisije, navodi i slikovnica.

U drugome razredu osnovne škole slikovnica se navodi kao jedan od sadržaja za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda „OŠ HJ B.2.2. Učenik sluša/čita književni tekst i razlikuje književne tekstove prema obliku i sadržaju.“ te „OŠ HJ B.2.3. Učenik samostalno izabire književne tekstove za slušanje/čitanje prema vlastitome interesu.“ Učenici razlikuju priču, pjesmu, bajku, slikovnicu, zagonetku i igrokaz po obliku i sadržaju. Upoznaju se s različitim vrstama slikovnica, posuđuju slikovnice i knjige za djecu za svakodnevno čitanje, preporučuju pročitane slikovnice i knjige za djecu drugim učenicima, objašnjavaju vlastiti izbor slikovnica i knjiga za djecu.

U trećem razredu slikovnica je jedan od sadržaja za ostvarivanje ishoda „OŠ HJ B.3.1. Učenik povezuje sadržaj i temu književnoga teksta s vlastitim iskustvom“ i „OŠ HJ B.3.2. Učenik čita književni tekst i uočava pojedinosti književnoga jezika.“ uz priču, bajku, basnu, pjesmu, igrokaz, dječji roman, legendu i pripovijetku. Također, za ostvarivanje ishoda „OŠ HJ B.3.3. Učenik čita prema vlastitome interesu te razlikuje vrste knjiga za djecu.“, uz ostalo, učenik treba razlikovati slikovnicu, zbirku pjesama, zbirku priča, dječji roman, basnu i igrokaz.

U četvrtom razredu slikovnica se spominje samo kao sadržaj za ostvarivanje ishoda „OŠ HJ B.4.1. Učenik izražava doživljaj književnoga teksta u skladu s vlastitim čitateljskim iskustvom.“

Ministarstvo znanosti i obrazovanja objavilo je i metodičke priručnike za 1. i 5. razred osnovne škole te 1. razred srednje škole. Metodički priručnik za prvi razred osnovne škole za Hrvatski jezik sadrži specifičnost predmeta, odgojno-obrazovne ishode i njihovu razradu, preporuke za rad, vrednovanje, čitanje u prvom razredu, primjer literarnog kurikulumu za poticanje čitanja, primjere nastavnih aktivnosti za poticanje kreativnosti nakon čitanja slikovnica te za poticanje kreativnog pismenog i usmenog izražavanja, dva primjera godišnjeg izvedbenog kurikulumu te smjernice za rad s učenicima s teškoćama.

Kao preporuka za rad navodi se da je za poticanje čitanja i stjecanja kulture čitanja važno da učenici na početku školovanja i opismenjavanja budu okruženi sa što više slikovnica i dječjih časopisa. Navodi se vrijednost slikovnica, knjiga i časopisa za djecu te kako se uz slikovnice, kao prve knjige s kojima se djeca susreću, stvara ljubav prema knjizi. U primjerima literarnih kurikuluma navode se brojne slikovnice koje su uključene u teme po mjesecima. Tako se npr. za prosinac predlaže tema Slikovnica i ja u sklopu koje će učenici čitati slikovnice Željke Horvat Vukelje *Slikopriče*, *Nove slikopriče* i *Zdenko Slavojed*, te slikovnice *Djed Mraz darove nosi* Sanje Pilić i *Božićna bajka* Nade Iveljić. Nakon čitanja slijedi školska interpretacija i provođenje aktivnosti govorenja, razgovaranja, slikanja i pisanja kratkih rečenica te izražavanje misli i osjećaja pokretima, zvukovima, crtežom ili govorom. Metodički priručnik također sadrži i prijedloge aktivnosti prije i nakon čitanja odabranih slikovnica. Navedene su aktivnosti za slikovnice *Kako živi Antuntun* Grigora Viteza, *Figaro, mačak koji je hrkao* Jean-Baptistea Baroniana, *Ježeva kućica* Branka Ćopića, *Maca papučarica* Ele Peroci, *Mačak u čizmama* Charlesa Perraulta i *Ogledalce* Grigora Viteza.

Iako se u višim razredima slikovnica sve manje spominje kao sadržaj za ostvarenje određenih ishoda to ne znači da ona ne može biti vrijedan materijal za ostvarivanje i onih ishoda u kojima se ona ne navodi. Novim kurikulumom školskih predmeta učiteljima se daje veća sloboda odabira sadržaja koje će koristiti pa je time na učiteljima hoće li prepoznati vrijednost slikovnice i uključiti ju u svoju nastavu.

3.5. Primjena slikovnice u nastavi

Mogućnosti uvođenja slikovnice u nastavu su raznovrsne, korisne, zanimljive i drage djeci. Većina učitelja primjenjuje slikovnice samo u prvim dvama razredima osnovne škole (Majdenić, 2019). U trećem i četvrtom razredu njihova pojavnost je sve rjeđa te se ona zanemaruje. O tome na kojem stupnju odgoja i obrazovanja se učenici nalaze, ovisit će razina interpretacije i način bavljenja slikovnicom. Slikovnicu je moguće sustavno i temeljito analizirati s različitih gledišta – jezičnog, stilskog, estetskog, likovnog, psihologijskog, sociologijskog itd. (Visinko, 2000).

Slikovnice se pojavljuju u redovitoj nastavi, ali i u dopunskoj nastavi. Visinko (2000) govori o uporabi slikovnice u obradi novog nastavnog sadržaja i na satovima školske interpretacije, a predlaže i uporabu slikovnice u procesu provjeravanja i utvrđivanja nastavnog sadržaja. Često se koristi i u nastavi početnog čitanja i pisanja i u nastavi jezičnog izražavanja kao lingvometodički predložak za uvježbavanje govorne i pisane uporabe jezika. Slikovnice se mogu upotrijebiti i u nastavi Prirode i društva. Edukativne slikovnice o godišnjim dobima, ljudskom tijelu, životinjama i drugim temama mogu se upotrijebiti u učenju i poučavanju tih sadržaja. U Matematici i Glazbenoj kulturi se vrlo rijetko koriste, iako se mogu vrlo praktično integrirati. U Matematici se mogu koristiti prilikom učenja novih brojeva i mjera, a u Glazbenoj kulturi mogu biti motivacija i uvod u glazbenu priču, sredstvo za upoznavanje različitih glazbala, za slušanje skladbi (Majdenić, 2019). U nastavi Likovne kulture slikovnica može imati motivacijsku ulogu ili učenici mogu sami izrađivati svoje slikovnice. U nastavi se mogu koristiti i slikovnice bez teksta. Djeca mogu svaku sliku opisivati govorom i time stvarati tekst za vlastite slikovnice. Time se iznova oživljava nova priča i kod djece se razvija osjećaj samopouzdanja i kompetentnosti (Šišnović, 2011). Ilustracije su iznimno važno didaktičko-metodičko sredstvo kojima učitelji mogu povezati učenje i igru. One olakšavaju učenje i poučavanje te ga čine zanimljivijim i uspješnijim.

Brojne slikovnice mogu poslužiti kao uvod u razgovor o nekim temama koje učenicima izazivaju nelagodu i sram poput vršnjačkog nasilja, suočavanja s teškoćama. Slikovnice pomažu da se na nenametljiv i neizravan način potakne rasprava i pronađe rješenje određenog problema. U novijim reformama školstva sve se veća pažnja pridaje međupredmetnim temama i ostvarivanju njihovih očekivanja. Slikovnica se može implementirati u svaku međupredmetnu temu, npr. učenici u sklopu međupredmetne teme Osobni i socijalni razvoj mogu čitati slikovnice kojima će razvijati sliku o sebi, prihvaćati različitosti, učiti o emocijama i njihovom izražavanju. Učenici mogu čitati o važnosti održavanja osobne higijene i zdravlja, o očuvanju našeg okoliša i time ostvarivati očekivanja međupredmetnih tema Zdravlje i Održivi razvoj.

Odabir slikovnice ovisi o uzrastu djeteta, a posebno treba paziti na njen estetski izgled i edukativnu vrijednost. Tako razvijamo likovno-estetski senzibilitet i odgajamo pozitivna čuvstva kod djece (Kos-Paliska, 1997). Prilikom odabira slikovnice treba poštivati načela aktualnosti, zavičajnosti, primjerenosti, integracije, zanimljivosti i akceleracije (Lazzarich, 2011). Također, uz odabir kvalitetne slikovnice, važno je odabrati i aktivnosti primjerene dobi i mogućnosti učenika kojima će učenici moći ostvariti odgojnoobrazovne ishode i očekivanja te koje će utjecati na učenika, njegove sposobnosti, stavove i vrijednosti. Osim aktivnosti, važna je i komunikacija između djece i odrasle osobe, materijalno-prostorni i vremenski uvjeti te ozračje tijekom aktivnosti.

4. PISANO STVARALAŠTVO

Stvaralačkom upotrebom jezika dijete uspostavlja komunikaciju sa svijetom.

– Gudelj-Velaga (1990: 34)

Hrvatski jezik je najopsežniji predmet u osnovnoj i srednjoj školi te je važan za učenje i poučavanje u svim ostalim školskim predmetima. Sastoji se od četiriju nastavnih odnosno predmetnih područja, a to su hrvatski jezik, jezično izražavanje, književnost i medijska kultura.

Jezična kultura se kod pojedinca prepoznaje u njegovom jezičnom izražavanju zbog čega je važno poticati i razvijati učenikove sposobnosti i vještine jezičnoga izražavanja, odnosno njegovu govornu i pisanu uporabu jezika. Pritom treba razvijati i svijest o vrijednostima svake jezične djelatnosti. U osnovne jezične djelatnosti ubraja se slušanje, govorenje, čitanje i pisanje (Visinko, 2010).

Pisanje je jezična djelatnost, a rezultat je ljudske potrebe za izražavanjem (Kovačević, 2000). Ono podrazumijeva cjelovit proces koji uključuje grafomotoričku aktivnost i pisanje kao stvaranje i sastavljanje teksta. Poznavanje gramatike i pravopisa su samo preduvjeti za pisanje. Da bi postali autori koji mogu stvoriti umjetnički tekst, najčešće je potreban strpljiv i sustavan rad na razvijanju vještine pisanja. Vještina dobrog pisanja stječe se tijekom osnovne škole (Bouša, 2009). Jedan od osnovnih zadataka nastave jezičnog izražavanja je opismenjavanje učenika, ali ne samo u smislu osposobljavanja za prenošenje poruka već i za izražavanje misli, osjećaja, doživljaja, asocijacija, tako da ono što pisanjem prenosimo kod nekog drugog stvori jeku, izazove reakciju i ostavi trag (Delač i Mioković, 2008).

Tekst će se očitovati kao stvaralački ako je dijete njime ostvarilo sebe kao neponovljivu jedinku ljudske vrste. Dječje pisano stvaralaštvo očituje se kao jezična djelatnost u kojoj je dijete poruku uobličilo na osoban način (Gudelj-Velaga, 1990).

4.1. Zanatska i stvaralačka razina pisanja

Tijekom školovanja učenici trebaju dostići određeni stupanj zanatske i stvaralačke pismenosti. Zanatska razina pisanja odnosi se na tehnički i logički aspekt koji se može naučiti i uvježbati. Učenici trebaju usvojiti određena znanja o obilježjima priče, izvještaja ili druge vrste sastavka i razlikovati ih, što treba sadržavati određeni tekst poput životopisa, pisma. Također, zanatska razina se odnosi i na pravopisnu i gramatičku točnost, formalni izgled teksta i kompozicijsko ustrojstvo.

Stvaralačka razina pisanja uključuje sposobnosti i vještine prerade i obrade podataka i način izražavanja. Ona se može razvijati, ali većinom ovisi o sklonosti i darovitosti. Učenike treba poticati na otkrivanje te sklonosti i darovitosti za pisanje i osigurati im njihovo razvijanje uvježbavanjem pisanja (Visinko, 2010).

4.2. Oblici pisanog izražavanja

Nastali vezani tekst, sastavak, rezultat je procesa pisanja i on sjedinjuje zanatsku i stvaralačku razinu pisanja. Oblici pisanog izražavanja su pripovijedanje, opisivanje, dopisivanje i raspravljanje.

Temeljno obilježje pripovijedanja je vremenski tijek, a u središtu su pojave i promjene u vremenu. Oblici pripovijedanja su prepričavanje, pričanje i izvješćivanje. Razlika između pričanja i prepričavanja je u tome što se kod pričanja oblikuje stvarna ili zamišljena izvorna građa koja je smještena u prošlosti, sadašnjosti ili budućnosti, a kod prepričavanja građa se doslovno ili djelomično preuzima. Pričanjem učenici uče kako stvarati, a prepričavanjem kako preraditi poznati sadržaj. Izvješćivanje je objektivno pripovijedanje o događaju ili pojavi u društvu te može biti sažeto ili opširno. Oblici izvješćivanja su obavijest, vijest, izvješće, sažetak i životopis (Visinko, 2010).

Opisivanje je oblik izražavanja koji se vrlo često koristi u osnovnoj školi. Njime učenici razvijaju vještinu promatranja, zapažanja i izražavanja. Opisivanjem učenici uče što je opis, što i koga možemo opisivati, važnost redoslijeda u postupku opisivanja

i u opisivanju pretežno koriste imenice i pridjeve te glagole. Razlikujemo objektivno i subjektivno opisivanje (Visinko, 2010).

Dopisivanje je oblik izražavanja kojim se uspostavljaju odnosi među ljudima u različitim prilikama. U dopisivanje ubrajamo pismo, čestitku i razglednicu koji se obrađuju u osnovnoj školi, a u dopisivanje još možemo ubrojiti i pozivnice, SMS poruke i elektroničke poruke (Visinko, 2010).

Raspravljanje se u nižim razredima najčešće koristi u govornom izražavanju, a razvija se u višim razredima u kojima se pojavljuju pisani oblici raspravljanja. To su problemski članak, osvrt, prikaz, komentar, kritika, recenzija, rasprava i esej (Visinko, 2010).

4.3. Književnost i jezično izražavanje

Bavljenje književnošću u funkciji je razvoja učenikova jezičnog izražavanja. U književnom odgoju i obrazovanju nije moguće razdvojiti književne od jezičnih sadržaja. Čitanjem umjetničkih tekstova i njihovom recepcijom započinje priprema za kreativno pisanje (Popović, 2018). Pjesnički i prozni tekstovi su iznimno vrijedan način motivacije za pisano izražavanje. Oni pokreću učenikovu znatiželju, maštu i stvaralački zanos (Delač i Mioković, 2008). Slušanjem i čitanjem književnih tekstova učenici razvijaju osjetljivost za posebnosti književnougumjetničkog izraza, a ono utječe na učenikovo jezično izražavanje. U nastavi jezičnog izražavanja često se koristi književni tekst kao lingvometodički predložak na temelju kojeg učenici uvježbavaju i razvijaju govornu i pisanu uporabu jezika. Nakon čitanja i interpretacije teksta, učenici često prepričavaju, pričaju, izvješćuju, opisuju i raspravljaju o pročitanim (Visinko, 2010).

Osim potrebe za usmenim izražavanjem o pročitanim djelima, učenik ima potrebu i za drugim načinima izražavanja, što mu treba i omogućiti. Na temelju književnog djela učenik može pisati dnevnik čitanja, pisati knjige, poeziju, dramu, ilustrirati knjige, pisati pismo autoru knjige, pisati drugačiji završetak, pisati radnju koja prethodi priči

ili njen nastavak, opisivati osobni doživljaj susreta s jednim likom, opisivati avanturu glavnog lika u prvom licu, pisati priču s različitog stajališta... (Centner, 2007).

Put u stvaralačku pismenost može biti ugodan i radostan za sve učenike, a ne samo za darovite pojedince. Nastava pisanog stvaralaštva treba poticati učenike na stvaralačku uporabu jezika u kojoj se očituje izvornost i izravnost izražavanja osjećaja i razmišljanja. Uloga učitelja je iznimno važna. Oni u svakom učeniku trebaju razvijati potrebu za stvaranjem. Ne postoji učenikovo stvaralačko postignuće ako izostane redovit, dobro pripremljen i metodički osmišljen učiteljev stvaralački rad (Visinko, 2010). Bez stvaralačkog učitelja nema ni stvaralačke nastave.

5. MOGUĆNOSTI PRIMJENE SLIKOVNICE KAO POTICAJA ZA PISANO STVARALAŠTVO

U ovom poglavlju prikazat ću slikovnice koje sam odabrala za primjenu u nastavi kao poticaj za pisano stvaralaštvo te prema kojim kriterijima. Odabrane slikovnice uvrstila sam u metodičke modele, a svaka slikovnica se može obraditi u dva školska sata. Jedan školski sat predviđen je za sat književnosti, odnosno interpretacije slikovnice, a drugi školski sat je predviđen za sat pisanog stvaralaštva. Za slikovnicu *Greta i Divovi* navela sam i sadržaje koji se mogu obraditi za integrirani dan.

U metodičkim modelima koristila sam nekoliko metoda suradničkog i aktivnog učenja, a to su: šest šešira, stablo budućnosti, činkvina, Vennov dijagram, kocka za prepričavanje, priča iz vrećice, predviđanje u paru, slažem se – ne slažem se, kolo-naokolo, priča iz vrećice i vrući stolac. Korištenjem ovih metoda kod učenika jačamo motiviranost, postizemo bolje i kvalitetnije učenje, a radom u parovima i skupinama učenici razvijaju svoje komunikacijske kompetencije, odgovornost i suradnju.

5.1. *Imam ideju – i što sad s njom?*, autor Kobi Yamada

Slikovnicu *Imam ideju – i što sad s njom* napisao je Kobi Yamada, a ilustrirala ju je Mae Besom. Izdavač slikovnice je Planetopija d.o.o., a izdana je 2015. godine. Slikovnica govori o dječaku koji jednog dana dobije ideju. Nije znao što bi s njom i brinuo se što će drugi pomisliti pa ju je sakrio i nije pričao o njoj. Međutim, ideja je svakim danom rasla i dječak i ona su postali prijatelji. S idejom se osjećao sve sretniji i rasla je njegova ljubav prema njoj. Jednoga dana ideja se promijenila i vinula u nebo, postala je dio svega. Tada je dječak shvatio da se idejom mijenja svijet. Ovom slikovnicom djeci možemo pomoći da prepoznaju svoje ideje, razviju ih i ostvare. Ilustracije su umjetničke, jednostavne i prate tijek priče te ju dopunjuju. Ideja je prikazana kao žuto jaje s krunom, a sve ostalo je u početku prikazano akromatskim bojama. Kako ideja raste, a dječak ju postupno prihvća, tako se u ilustracijama pojavljuje sve više kromatskih boja, a na kraju priče u trenutku kad je ideja postala dio dječaka sve je prikazano u boji. Odabrala sam ovu slikovnicu jer govori o ideji s kojom se svako dijete u jednom trenutku susretne, ali ju ne razumije i ne zna što bi s njom.

Čitajući ovu slikovnicu djeca mogu bolje razumjeti ideju, shvatiti njenu važnost i jednoga dana ostvariti svoju ideju. Također, ne postoji puno slikovnica koje obrađuju ovaj motiv što je i dodatan kriterij koji je utjecao na moj odabir. Tekst slikovnice je vrlo jednostavan, rečenice nisu duge, a riječi su razumljive. Slikovnicu sam odabrala kao sadržaj za četvrti razred zbog aktivnosti koje sam predvidjela prilikom njene interpretacije, no smatram da se ona može primijeniti od prvog razreda uz prilagodbu aktivnosti.

Nastavna jedinica: „Imam ideju – i što sad s njom?“ autora Kobija Yamade

Domena: Književnost i stvaralaštvo

Tip nastavnog sata: interpretacija književnog teksta

Ključni pojmovi: slikovnica, lik, ilustracije

Metodički sustavi i pristupi: interpretativno-analitički sustav, korelacijsko-integracijski sustav, problemsko-stvaralački sustav, komunikacijski sustav

Metode rada i strategije poučavanja: metoda usmenog izlaganja, metoda razgovora, metoda slušanja, metoda pisanja, metoda interpretativnog čitanja, metoda samostalnog čitanja, metode suradničkog i aktivnog učenja – Šest šešira

Socijalni oblici rada: frontalni oblik rada, individualni oblik rada, rad u grupi

Nastavna sredstva i pomagala: slikovnica, nastavni listić, fotografije, olovka

Odgojno-obrazovni ishodi:

„OŠ HJ B.4.1. Učenik izražava doživljaj književnoga teksta u skladu s vlastitim čitateljskim iskustvom.

- povezuje doživljaj i razumijevanje književnoga teksta s vlastitim misaonim i emotivnim reakcijama na tekst
- razgovara s drugim učenicima o vlastitome doživljaju teksta“

„OŠ HJ B.4.2. Učenik čita književni tekst i objašnjava obilježja književnoga teksta.

- prepoznaje obilježja proznih tekstova: događaj, likovi, pripovjedne tehnike“

Korelacije:

Unutarpredmetna:

„OŠ HJ A.4.1. Učenik razgovara i govori u skladu s komunikacijskom situacijom.

- sudjeluje u organiziranoj ili spontanoj raspravi
- poštuje pravila komunikacije u raspravi: sluša sugovornike, govori kad ima riječ“

„OŠ HJ A.4.2. Učenik sluša različite tekstove, izdvaja važne podatke i prepričava sadržaj poslušanog teksta.

- izdvaja važne podatke iz poslušanog teksta prema uputi“

Međupredmetna:

„OŠ LK B.4.1. Učenik analizira likovno i vizualno umjetničko djelo povezujući osobni doživljaj, likovni jezik i tematski sadržaj djela.

- učenik opisuje likovne elemente i kompozicijska načela“

„osr A.2.3. Razvija osobne potencijale.

- predlaže različita rješenja problema“

„osr. B.2.4. Suradnički uči i radi u timu.

- pomaže drugima, dogovara se, dijeli znanje i postignuća u ostvarivanju zadatka; razvija vještine prezentacije“

„pod A.2.1. Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja.

- istražuje i raspravlja o različitim mogućnostima korištenja resursa“

„uku A.2.3. Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema.

- izražava svoje ideje na različite načine“

„uku D.2.2. Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć.

- uz pomoć i upute učitelja aktivno radi u paru i sudjeluje u aktivnostima u skupini“

Struktura i tijek nastavnog sata

Organizacija nastavnog sata/Aktivnost i potrebno vrijeme		Ishod i opis aktivnosti		Metodičko oblikovanje	Ishod Očekivanje
		Tijek nastavnog sata	Aktivnosti učenika		
Uvodni dio sata	Uvod i predstavljanje 1 minuta	Učitelj/ica pozdravlja učenike te ih zamoli da sjednu u krug ispred ploče.	- učenici sjede u krugu	Frontalni oblik rada	
	Doživljajno-spoznajna motivacija 5 minuta	Učitelj/ica pokazuje fotografiju Nikole Tesle. Upita ih: <i>Znate li tko je na ovoj fotografiji? Po čemu je on poznat? Što je izumio?</i> <i>Nikola Tesla je jedan od najvećih izumitelja bez kojeg ne bismo mogli zamisliti svijet kakav je danas. Znate li što je potrebno kako bismo izumili nešto? Što se treba pojaviti u našim glavama kako bismo došli do nečega?</i> Učenicima postavlja potpitanja dok ne dođu do pojma „ideja“.	- promatraju fotografiju - odgovaraju na pitanja	Frontalni oblik rada, metoda razgovora	OŠ HJ A.4.1.

	Najava i lokalizacija teksta	Učenicima najavljuje kako će čitati o ideji u slikovnici „Imam ideju – i što sad s njom“, a koju je napisao američki pisac Kobi Yamada, a ilustrirala Mae Besom.		Frontalni oblik rada, metoda usmenog izlaganja	
Glavni dio sata	Interpretativno čitanje 5 minuta	Učitelj/ica interpretativno čita slikovnicu. Slikovnica je okrenuta prema učenicima tako da tijekom slušanja mogu promatrati ilustracije.	- slušaju priču	Metoda interpretativnog čitanja	
	Emocionalno-intelektualna stanka	Nakon čitanja, učitelj/ica učenicima omogućuje da im se slegnu doživljaji.			
	Objava doživljaja 2 minute	Učenike upita o njihovom doživljaju. <i>Kako ste se osjećali tijekom slušanja priče?</i>	- iznose svoje doživljaje	Metoda razgovora	OŠ HJ B.4.1.
	Interpretacija 10 minuta	Učitelj/ica učenicima dijeli slikovnice koje će učenici ponovo samostalno pročitati. S učenicima razgovara o slikovnici: <i>O čemu govori priča?</i> <i>Tko je glavni lik?</i> <i>Što je dobio jednog dana?</i> <i>Kako je prikazana ideja u slikovnici?</i> <i>Kako se dječak u početku ponašao prema ideji?</i> <i>Što je ideja tražila od dječaka?</i> <i>Zašto dječak nije htio reći odraslima svoju ideju?</i> <i>Što su odrasli mislili o dječakovoj ideji?</i>	- čitaju slikovnicu - odgovaraju na pitanja - promatraju	Frontalni oblik rada, metoda samostalnog čitanja, metoda razgovora	OŠ HJ B.4.2. OŠ HJ A.4.2. OŠ LK

		<i>Kako se dječak kasnije ponašao prema ideji?</i> <i>Što se dogodilo s idejom?</i> Učenicima pokazuje ilustracije u slikovnici. <i>Što prikazuju ilustracije? Kakve boje prevladavaju na početku i sredini priče, a kakve na kraju priče?</i> Učenici trebaju doći do zaključka da na početku prevladavaju akromatske boje – crna, bijela i siva, a samo je ideja prikazana kromatskim bojama. Na kraju priče sve je prikazano šarenim bojama. <i>Zašto je na kraju sve prikazano šarenim bojama? Što se dogodilo s idejom?</i> Učenici bi trebali doći do odgovora da je dječakova ideja postala dio svega i da je dječak shvatio što treba raditi s idejom – mijenjati svijet.	ilustracije u slikovnici		B.4.1.
	Sinteza 3 minute	<i>Sada kad smo porazgovarali o radnji i likovima u slikovnici, što mislite što nam ova priča poručuje?</i>	- iznose pouku slikovnice	Metoda razgovora	

Završni dio sata	Samostalni rad učenika 20 minuta	Učitelj/ica dijeli učenike u grupe od 6 učenika. Učenici će u skupinama rješavati nastavni listić Šest šešira (prilog 8.1.). Učitelj/ica svakom učeniku u grupi daje papirić u jednoj od ovih boja: bijela, plava, zelena, žuta, crvena i crna. Svaki učenik unutar grupe treba imati različitu boju. Svaka boja predstavlja šesir i pitanje na koje će učenici morati odgovoriti. Npr. ako je učenik dobio plavi papirić, odgovara na pitanje koje se nalazi pored plavog šešira. Učenici si mogu i međusobno pomagati. Prije nego učenicima podijeli nastavne listiće, učitelj/ica im govori da unutar svoje grupe osmisle jednu ideju koju bi željeli ostvariti na temelju koje će odgovarati na pitanja. Kada je svaka grupa osmislila svoju ideju, učenicima daje nastavni listić. Na nastavnom listiću učenici prvo trebaju zapisati svoju ideju, a zatim kreću s odgovaranjem na pitanja. Nakon što su učenici odgovorili na sva pitanja, svaka grupa dolazi ispred ploče i predstavlja svoju ideju i odgovore.	- dijele se u grupe i slušaju upute za grupni rad - u grupi smišljaju ideju koju žele ostvariti te rješavaju nastavni listić - predstavljaju ideju i rješenja	Grupni oblik rada, metoda usmenog izlaganja, metoda razgovora, metoda pisanja	osr A.2.3. osr B.2.4. pod A.2.1. uku A.2.3. uku D.2.2.

Sadržaji koji se koriste u aktivnostima	Razgovor o izumiteljima i ideji Čitanje slikovnice „Imam ideju – i što sad s njom?“ Interpretacija slikovnice – likovi, radnja, pouka, ilustracije Rješavanje nastavnog listića prema metodi Šest šešira
Primjeri vrednovanja za učenje i/ili vrednovanja kao učenje uz upute:	Metoda 3-2-1. Učenicima podijelimo papire na koje će napisati tri stvari koje su naučili na satu, dva prijedloga za poboljšanje sata i jednu rečenicu kojom će ukratko opisati svoje mišljenje o satu. Nakon što su učenici napisali navedeno, možemo prozvati nekoliko učenika, raspraviti o njihovim odgovorima i pokupiti ostale papire kako bismo vidjeli njihove utiske o satu.
Aktivnosti u kojima je vidljiva interdisciplinarnost	Promatranje i razgovor o ilustracijama u slikovnici – Likovna kultura Nastavni listić „Šest šešira“ – međupredmetne teme

Nastavna jedinica: Pismo

Domena: Hrvatski jezik i komunikacija

Tip nastavnog sata: sat jezičnog izražavanja

Ključni pojmovi: pismo, dijelovi pisma, adresiranje

Metodički sustavi i pristupi: korelacijsko-integracijski, stvaralački, komunikacijsko-funkcionalni

Metode rada i strategije poučavanja: metoda usmenog izlaganja, metoda razgovora, metoda pisanja, metoda interpretativnog čitanja, metoda crtanja, metoda suradničkog i aktivnog učenja – Stablo budućnosti

Socijalni oblici rada: frontalni oblik rada, individualni oblik rada

Nastavna sredstva i pomagala: ploča, hamer-papir, škare, ljepilo, papiri za pisanje, omotnice

Odgojno-obrazovni ishodi:

„OŠ HJ A.4.4. Učenik piše tekstove prema jednostavnoj strukturi.

- piše tekstove poštujući strukturu: uvod, razrada i zaključak
- provjerava pravopisnu točnost i slovopisnu čitkost“

„OŠ HJ B.4.4. Učenik se stvaralački izražava potaknut književnim tekstom, iskustvima i doživljajima.

- koristi se jezičnim vještinama, aktivnim rječnikom i temeljnim znanjima radi oblikovanja uradaka u kojima dolazi do izražaja kreativnost, originalnost i stvaralačko mišljenje“

Korelacije:

Unutarpredmetna:

„OŠ HJ A.4.1. Učenik razgovara i govori u skladu s komunikacijskom situacijom.

- sudjeluje u organiziranoj ili spontanoj raspravi; poštuje pravila komunikacije u raspravi“

Međupredmetna:

„OŠ LK A.4.2. Učenik demonstrira fine motoričke vještine upotrebom različitih likovnih materijala i postupaka u vlastitom likovnom izražavanju.

- demonstrira fine motoričke vještine (preciznost, usredotočenje, koordinacija prstiju i očiju, sitni pokreti)“

Struktura i tijek nastavnog sata

Organizacija nastavnog sata/Aktivnost i potrebno vrijeme		Ishod i opis aktivnosti		Metodičko oblikovanje	Ishod Očekivanje
		Tijek nastavnog sata	Aktivnosti učenika		
Uvodni dio sata	Motivacija 8 minuta	Aktivnost „Stablo budućnosti“ Od hamer papira učitelj/ica unaprijed izreže ili na njega nacrtá obris stabla s granama, a svaki učenik od papira izreže listove ili cvjetove. Zatim učenici na listove/cvjetove trebaju napisati ideje koje žele ostvariti u budućnosti. Ideje će zalijepiti na zajedničko stablo. Kada su svi učenici zalijepili svoje ideje, čitaju neke od njih.	- izrezuju listove i cvjetove - pišu ideje - lijepe listove i cvjetove na stablo - čitaju ideje	Individualni oblik rada, metoda crtanja, metoda pisanja	OŠ LK A.4.2.
	Najava vježbe 1 minuta	Nakon motivacije učitelj/ica učenicima govori: <i>Zamislite da postoji putovanje kroz vrijeme i da u ovom trenutku možete napisati pismo osobi koja ćete biti vi za 10 godina. Do tada ćete već završiti osnovnu i srednju školu, a možda ćete biti i na fakultetu. Što biste htjeli poručiti toj osobi? Što biste htjeli da ona ostvari? Čime biste htjeli da se bavi?</i>	- slušaju upute	Frontalni oblik rada, metoda slušanja	

		<i>Danas ćete pisati pismo toj osobi. U pismo možete uključiti i ideju koju ste zapisali na stablo.</i>			
	Upute za rad i priprema učenika za pisanje 5 minuta	<i>Prije nego započnemo s pisanjem, ponovit ćemo što sve pismo treba sadržavati.</i> Tijekom ponavljanja na ploču piše dijelove pisma. <i>Pismo treba sadržavati oslovljavanje, mjesto i datum, zatim pišemo sadržaj pisma, a na kraju pozdravljamo osobu kojoj pišemo i potpisujemo se. Tko će mi reći primjer kako nekoga možemo osloviti? Što ćemo pisati u sadržaju? Kako možemo napisati pozdrav?</i> Učenici iznose primjere, a po jedan primjer za svaki dio pisma učitelj/ica piše na ploču kako bi se učenici za vrijeme pisanja mogli podsjetiti.	- ponavljaju dijelove pisma i daju primjere	Frontalni oblik rada, metoda usmenog izlaganja, metoda razgovora,	OŠ HJ A.4.1.
Glavni dio sata	Pisanje 15 minuta	Učenici pišu pismo sebi u budućnosti.	- pišu pismo	Individualan oblik rada, metoda pisanja	OŠ HJ A.4.4. OŠ HJ B.4.4.
	Čitanje uradaka 5 minuta	Kada su učenici gotovi s pisanjem, učitelj/ica proziva nekoliko učenika koji žele pročitati svoje pismo.	- čitaju pisma	Frontalni oblik rada, metoda interpretativnog čitanja	

	Rasprava o napisanom tekstu 4 minute	Učenici iznose svoje dojmove o napisanom. Razgovaraju o uspješnosti obavljenog zadatka i smatraju li da će uspjeti ostvariti svoje ideje.	- razgovaraju o napisanom	Frontalni oblik rada, metoda razgovora	OŠ HJ A.4.1.
Završni dio sata	Zaključak 7 minuta	Učitelj/ica učenicima dijeli omotnice u koje će staviti svoje pismo. Ponavlja kako se adresira pismo, a upute piše i na ploču. <i>Na omotnici u donjem desnom kutu pišemo podatke primatelja. U gornji lijevi kut pišemo podatke pošiljatelja, odnosno svoje podatke.. U prvom redu pišemo ime i prezime primatelja, ispod toga adresu primatelja, zatim poštanski broj i mjesto.</i> Na kraju sata učitelj/ica sprema učenička pisma.	- adresiraju pisma	Frontalni oblik rada, individualni oblik rada, metoda usmenog izlaganja, metoda pisanja	OŠ HJ A.4.5.
Sadržaji koji se koriste u aktivnostima	Pisanje ideja za aktivnost „Stablo budućnosti“ Pisanje pisma – dijelovi pisma, adresiranje Čitanje pisama				
Primjeri vrednovanja za učenje i/ili vrednovanja kao učenje uz upute:	Parovi učenika zamijene svoja pisma koja prvo trebaju pročitati. Nakon toga učitelj/ica govori učenicima tvrdnje, a učenici podizanjem palčeva gore ili dolje odgovaraju na tvrdnje. Tvrdnje su: <i>Pismo sadrži oslovljavanje. U glavnom dijelu pisma učenik se obratio sebi i iznio svoje ideje i želje. Pismo na kraju sadrži pozdrav i potpis.</i>				
Aktivnosti u kojima je vidljiva interdisciplinarnost	Uvodna aktivnost „Stablo budućnosti“ – Likovna kultura				

Plan ploče:

Pismo	
Pismo treba sadržavati:	
- oslovljavanje, npr. Dragi, Draga, Poštovani, Poštovana - sadržaj - pozdrav i potpis, npr. Srdačan pozdrav, Lijep pozdrav, S poštovanjem	
Adresiranje:	
podaci pošiljatelja poštanska marka podaci primatelja	
Podaci primatelja/pošiljatelja	
Ime i prezime	
Adresa stanovanja	
Poštanski broj i mjesto	

5.2. *Fantastične leteće knjige g. Morrisa Lessmorea*, autor William E. Joyce

Fantastične leteće knjige g. Morrisa Lessmorea napisao je William E. Joyce, a ilustrirali su ju W. E. Joyce i Joe Bluhm. Izdavač je MeandarMedia Zagreb, a izdana je 2015. godine. Slikovnica govori o Morrisu Lessmoreu koji je jednog dana sjedio na svome balkonu i pisao dnevnik kada se pojavio uragan. Svijet je bio tužan i siv, sve dok se nije pojavila lijepa djevojka koja je proletjela nebom, a nosile su ju leteće knjige. Jedna od njenih knjiga odvela je Morrisa u čarobnu knjižnicu gdje je provodio vrijeme kao knjižničar i brinuo se o knjigama koje su postale njegovi prijatelji. Prolazile su godine, Morris je ostario, ali su priče ostale iste. Sada su se njegovi prijatelji brinuli o njemu, kao što se on svih godina brinuo za njih. Jednoga dana, Morris je morao otići, a za sobom je ostavio svoju knjigu u koju je pisao sve svoje radosti i tuge, sve ono što je znao i čemu se nadao. Djeca iz ove slikovnice mogu naučiti o knjigama i snazi da u naše živote unesu boje. Ilustracije u slikovnici prate tijek priče, a nastale su tijekom izrade kratkog animiranog filma temeljenom na priči. Kao i u slikovnici *Imam ideju – i što sad s njom* u početku prevladavaju akromatske boje kako bi se dočaralo sivilo i tuga koju donosi oluja. Trenutak kada se u priču ponovo vraćaju boje je kada Morris Lessmore upoznaje Leteću damu koja mu ostavlja knjigu. Siva boja se ponovo pojavljuje kasnije u priči kada ljudi dolaze u Morrisovu knjižnicu. Ljudi su prikazani sivom bojom, a u trenutku kada dobiju knjigu i počnu ju čitati u njih se ponovo vraćaju boje. Ovim postupkom se na jednostavan način šalje poruka kako knjige donose promjenu i daju nam život. Slikovnicu sam odabrala upravo zbog pouke koju šalje, a to je upravo ta da su knjige važan dio našeg života i zaslužuju našu pažnju. Tekst je jednostavan i razumljiv. Smatram da je primjeren učenicima od 3. razreda za samostalno čitanje jer je slikovnica duža, ali se može primijeniti i ranije uz učiteljevo čitanje.

Nastavna jedinica: „Fantastične leteće knjige g. Morrisa Lessmorea“, autora W. E. Joycea

Domena: Književnost i stvaralaštvo

Tip nastavnog sata: interpretacija književnog teksta

Gljučni pojmovi: slikovnica, glavni lik, tema, pouka

Metodički sustavi i pristupi: korelacijsko-integracijski sustav, interpretativno-analitički sustav, multimedijski sustav

Metode rada i strategije poučavanja: metoda usmenog izlaganja, metoda razgovora, metoda pisanja, metoda interpretativnog čitanja, metoda samostalnog čitanja, metoda suradničkog učenja – činkvina

Socijalni oblici rada: frontalni oblik rada, individualni oblik rada

Nastavna sredstva i pomagala: ploča, nastavni listić, slikovnica, kreda

Odgojno-obrazovni ishodi:

„OŠ HJ B.4.1. Učenik izražava doživljaj književnoga teksta u skladu s vlastitim čitateljskim iskustvom.

- povezuje doživljaj i razumijevanje književnog teksta s vlastitim misaonim i emotivnim reakcijama na tekst
- razgovara s drugim učenicima o vlastitome doživljaju teksta
- prepoznaje vrijedne poruke i mudre izreke“

„OŠ HJ B.4.2. Učenik čita književni tekst i objašnjava obilježja književnoga teksta.

- prepoznaje obilježja proznih tekstova: događaj, likovi, pripovjedne tehnike,,

Korelacije:

Unutarpredmetna:

„OŠ HJ A.4.2. Učenik sluša različite tekstove, izdvaja važne podatke i prepričava sadržaj poslušanog teksta.

- prepričava tekst“

„OŠ HJ C.4.2. Učenik razlikuje elektroničke medije primjerene dobi i interesima učenika.

- gleda animirane, dokumentarne i igrane filmove i filmove dječjeg filmskog stvaralaštva tematski i sadržajno primjerene recepcijskim i spoznajnim mogućnostima
- zamjećuje sličnosti i razlike između književnoga djela i filma nastalog prema književnom djelu“

Međupredmetna:

„OŠ LK B.4.1. Učenik analizira likovno i vizualno umjetničko djelo povezujući osobni doživljaj, likovni jezik i tematski sadržaj.

- učenik opisuje likovne elemente i kompozicijska načela“

„osr B.2.2. Razvija komunikacijske kompetencije.

- učenik aktivno sluša, daje i prima informacije“

„osr. B.2.4. Suradnički uči i radi u timu.

- učenik pomaže drugima, dogovara se, dijeli znanje i postignuća“

Struktura i tijek nastavnog sata

Organizacija nastavnog sata/Aktivnost i potrebno vrijeme		Ishod i opis aktivnosti		Metodičko oblikovanje	Ishod Očekivanje
		Tijek nastavnog sata	Aktivnosti učenika		
Uvodni dio sata	Uvod i predstavljanje 1 minuta	Na početku sata učitelj/ica pozdravlja učenike te ih zamoli da sjednu u krug ispred ploče. Kada se učenici smjeste započinju s igrom „Književna pogađalica“ (prilog 8.2.).		Frontalni oblik rada, metoda usmenog izlaganja	

Doživljajno- spoznajna motivacija 7 minuta	Jedan po jedan učenik iz vrećice izvlači papirić na kojem se nalazi naslov jednog književnog djela s kojim su učenici upoznati. Učenik treba ostalima opisati o kojem je književnom djelu riječ. Na papiriću se također nalaze i pojmovi koje učenik ne smije koristiti u opisivanju. Učenik koji pogodi naslov književnog djela, sljedeći izvlači papirić. Nakon igre učitelj/ica s učenicima razgovara o knjigama. Postavlja im pitanja: <i>Čitate li knjige?</i> <i>Koliko često?</i> <i>Koja vam je knjiga najdraža?</i> <i>Jesu li nam knjige važne?</i> <i>Zašto?</i>	- učenici igraju igru „Književna pogađalica“ - učenici odgovaraju na pitanja	Frontalni oblik rada, metoda usmenog izlaganja, metoda razgovora	OŠ HJ A.4.2.
Najava i lokalizacija teksta 30 sekundi	Učitelj/ica učenicima govori da se udobno smjeste. <i>Danas ću vam čitati slikovnicu Fantastične leteće knjige g. Morrisa Lessmorea. Napisao ju je američki pisac i ilustrator William Edward Joyce.</i>		Frontalni oblik rada, metoda usmenog izlaganja	

Glavni dio sata	Interpretativno čitanje 5 minuta	Učitelj/ica interpretativno čita slikovnicu i učenicima pokazuje ilustracije.	- učenici slušaju priču	Metoda interpretativnog čitanja	
	Emocionalno-intelektualna stanka 10 sekundi	Nakon čitanja učenicima omogućuje kratku stanku kako bi im se slegnuli doživljaji.			
	Objava doživljaja 2 minute	Nakon čitanja, učitelj/ica upita učenike: <i>Kako ste se osjećali tijekom slušanja priče?</i> Učenici iznose svoje doživljaje.	- učenici iznose svoje doživljaje	Metoda razgovora	OŠ HJ B.4.1. OŠ HJ A.4.1.
	Interpretacija 10 minuta	Učenici se vraćaju na svoja mjesta i samostalno čitaju slikovnicu. Učitelj/ica učenicima postavlja pitanja: <i>Tko je glavni lik? Što Morris Lessmore voli? Koga je Morris Lessmore upoznao? Kako je Morris Lessmore upoznao leteću damu? Gdje su ga knjige odvele? Kako je Morris provodio vrijeme u knjižnici? Što se dogodilo na kraju?</i> Nakon kratke interpretacije učitelj/ica s učenicima promatra ilustracije.	- učenici čitaju slikovnicu - odgovaraju na pitanja - promatraju ilustracije i odgovaraju na pitanja	Frontalni oblik rada, metoda razgovora, metoda samostalnog čitanja	OŠ HJ B.4.2. OŠ LK B.4.1.

		<i>Kako su ljudi i predmeti prikazani na ilustracijama?</i> <i>Koje boje prevladavaju u početku? Kojom bojom su prikazani ljudi? Što se dogodi s ljudima kad uzmu knjigu i krenu ju čitati? Što je ilustrator time htio poručiti?</i>			
	Sinteza 3 minute	Učitelj/ica dijeli učenike u parove. <i>Sada ćemo temu slikovnice obraditi na jedan drugačiji način. Koristit ćemo metodu suradničkog učenja koja se zove činkvina. Naziv dolazi od talijanske riječi i označava pjesmu od pet stihova.</i> <i>Na ploču ću vam zapisati od čega se treba sastojati svaki stih.</i> <i>Prvi red je opis teme u jednoj riječi – imenici, drugi red je opis teme u dvije riječi – dva pridjeva, treći red je opis teme u tri riječi – tri glagola, četvrti red sastoji se od rečenice s četiri riječi koje izražavaju osjećaje u vezi s temom, a peti red je jedna riječ, istoznačnica koja sažima bit teme.</i>	- učenici slušaju upute - učenici pišu činkvine	Rad u paru, metoda pisanja, metoda razgovora	OŠ HJ B.4.2. OŠ HJ B.4.1. osr B.2.4. osr B.2.2.

		Nakon što učitelj/ica zapiše upute na ploču, učenici u parovima pišu činkvine. Kada su svi završili proziva nekoliko učenika da pročitaju svoje pjesme. Od svih primjera sastavljaju jednu zajedničku činkvinu koju učitelj/ica zapisuje na ploču. S učenicima razgovara o pouci slikovnice.			
Završni dio sata	Samostalni rad učenika 17 minuta	Učitelj/ica učenicima daje papir na kojem se nalazi lik Morrisa Lessmorea (prilog 8.3.). <i>Svatko od vas je dobio jedan papir na kojem se nalazi lik g. Morrisa Lessmorea. Vaš zadatak je da na papir napišete što više pojmova kojih se sjećate iz slikovnice. To mogu biti likovi, događaji, opisi, osjećaji i sl.</i> Učitelj/ica proziva nekoliko učenika koji će pročitati što su sve napisali na papire. Učenici smiju i dodavati pojmove jer će im oni poslužiti za sat pisanog izražavanja.	- učenici pišu pojmove na nastavni listić - razgovaraju o napisanom	Metoda razgovora, metoda pisanja	OŠ HJ B.4.2.

Sadržaji koji se koriste u aktivnostima	Opisivanje književnih djela Čitanje slikovnice „Fantastične leteće knjige g. Morrisa Lessmorea“ Interpretacija slikovnice – razgovor, činkvina, glavni pojmovi
Primjeri vrednovanja za učenje i/ili vrednovanja kao učenje uz upute:	Nastavni listić s likom Morrisa Lessmorea. Na nastavni listić učenici upisuju sve pojmove vezane za slikovnicu i radnju npr. likove, događaje, osjećaje i sl. Nakon što učenici napišu pojmove, čitaju ih, a učitelj/ica daje povratne informacije.
Aktivnosti u kojima je vidljiva interdisciplinarnost	Metoda suradničkog učenja – činkvina

Plan ploče:

Fantastične leteće knjige g. Morrisa Lessmorea	
William E. Joyce	
Činkvina:	opis teme u jednoj riječi – imenica opis teme u dvije riječi – dva pridjeva opis teme u tri riječi – tri glagola rečenica od četiri riječi kojom se izražavaju osjećaji jedna riječ kojom se sažima bit teme – istoznačnica
Primjer činkvine:	

Nastavna jedinica: Usporedba slikovnice i animiranog filma „Fantastične leteće knjige g. Morrisa Lessmorea“

Domena: Hrvatski jezik i komunikacija

Tip nastavnog sata: sat jezičnog izražavanja

Gljučni pojmovi: slikovnica, animirani film, usporedba

Metodički sustavi i pristupi: korelacijsko-integracijski sustav, stvaralački sustav, komunikacijsko-funkcionalni sustav

Metode rada i strategije poučavanja: metoda usmenog izlaganja, metoda razgovora, metoda pisanja, metoda interpretativnog čitanja, metoda suradničkog učenja – Vennov dijagram

Socijalni oblici rada: frontalni oblik rada, individualni oblik rada, grupni oblik rada

Nastavna sredstva i pomagala: Vennov dijagram, ploča, lista procjene, olovka, papiri

Odgojno-obrazovni ishodi:

„OŠ HJ A.4.4. Učenik piše tekstove prema jednostavnoj strukturi.

- piše tekstove poštujući strukturu: uvod, razrada i zaključak“

„OŠ HJ A.4.5. Učenik oblikuje tekst primjenjujući znanja o imenicama, glagolima i pridjevima uvažavajući gramatička i pravopisna pravila.

- funkcionalno primjenjuje jezična znanja“

Korelacije:

Unutarpredmetna:

„OŠ HJ A.4.1. Učenik razgovara i govori u skladu s komunikacijskom situacijom.

- sudjeluje u organiziranoj i spontanoj raspravi

- poštuje pravila komunikacije u raspravi: sluša sugovornike, govori kad ima riječ“

„OŠ HJ C.4.2. Učenik razlikuje elektroničke medije primjerene dobi i interesima učenika.

- zamjećuje sličnosti i razlike između književnog djela i filma nastalog prema književnom djelu“

Međupredmetna:

„OŠ LK B.4.1. Učenik analizira likovno i vizualno umjetničko djelo povezujući osobni doživljaj, likovni jezik i tematski sadržaj.

- učenik upoznaje i istražuje djela i različite oblike izražavanja u animiranom filmu“

„osr B.2.4. Suradnički uči i radi u timu.

- pomaže drugima, dogovara se, dijeli znanje i postignuća u ostvarivanju zadataka; razvija vještine prezentacije“

„uku B.2.4. Na poticaj učitelja, ali i samostalno, učenik samovrednuje proces učenja i svoje rezultate te procjenjuje ostvareni napredak.

- procjenjuje koliko je naučio te koliko je uspješno riješio zadatak
- procjenjuje i uloženi trud i vrijeme te svoje zadovoljstvo procesom i rezultatima“

„uku D.2.2. Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć.

- uz pomoć i upute učitelja aktivno radi u paru i sudjeluje u aktivnostima u skupini“

Struktura i tijek nastavnog sata

Organizacija nastavnog sata/Aktivnost i potrebno vrijeme		Ishod i opis aktivnosti		Metodičko oblikovanje	Ishod Očekivanje
		Tijek nastavnog sata	Aktivnosti učenika		
Uvodni dio sata	Motivacija 35 minuta	Na početku sata učenici gledaju animirani film koji je nastao na temelju slikovnice. Nakon gledanja filma učitelj/ica s učenicima komentira njihova zapažanja. Učitelj/ica dijeli učenike u skupine od 4 do 5 učenika i svakom učeniku daje nastavni listić s Vennovim dijagramom (prilog 8.4.). <i>Na nastavnom listiću nalazi se Vennov dijagram. On se sastoji od dva kruga koji se djelomično preklapaju. Lijevi krug predstavlja slikovnicu, a desni krug film. U ovaj dio gdje se dva kruga preklapaju upisivat ćete ono što je zajedničko slikovnici i filmu. Vennov dijagram ispunit ćete zajedno i on će vam kasnije trebati za pisanje.</i> Za ispunjavanje dijagrama učenici mogu koristiti i nastavni listić s glavnim likom	- učenici gledaju animirani film - vode bilješke - učenici slušaju upute i u skupinama ispunjavaju Vennov dijagram	Frontalni oblik rada, grupni oblik rada, metoda usmenog izlaganja, metoda pisanja, metoda razgovora	OŠ HJ C.4.2. OŠ HJ A.4.1. OŠ LK B.4.1. osr B.2.4. uku D.2.2.

		s prethodnog sata na koji su upisivali pojmove iz slikovnice. Nakon što su učenici ispunili dijagrame, skupine čitaju što su zapisali.			
	Najava vježbe 1 minuta	Učitelj/ica govori učenicima kako će na današnjem satu pisati sastavak u kojem će usporediti slikovnicu i animirani film uz pomoć Vennovog dijagrama.		Frontalni oblik rada, metoda usmenog izlaganja	
	Upute za rad i priprema učenika za pisanje 7 minuta	Sastavak se treba sastojati od uvoda, razrade i zaključka. U uvodnom dijelu učenici navode o čemu će pisati. U razradi učenici pišu o sličnostima i razlikama između slikovnice i filma, a u zaključku učenici iznose svoje mišljenje o slikovnici i filmu. Učitelj/ica piše upute na ploču.	- učenici slušaju upute	Frontalni oblik rada, metoda usmenog izlaganja, metoda pisanja	
Glavni dio sata	Pisanje 25 minuta	Učenici pišu sastavak prema dobivenim uputama.	- pišu esej	Individualni oblik rada, metoda pisanja	OŠ HJ A.4.4. OŠ HJ A.4.5. OŠ HJ C.4.2.
	Čitanje uradaka 5 minuta	Nakon što su učenici napisali sastavke, oni koji žele čitaju svoje uratke.	- čitaju eseje	Frontalni oblik rada, metoda interpretativnog čitanja	

	Rasprava o napisanom tekstu 5 minuta	Učitelj/ica i učenici razgovaraju o tome jesu li sastavci napisani prema uputama i o njihovom dojmu slikovnice i filma.	- iznose svoje dojmove	Frontalni oblik rada, metoda razgovora	OŠ HJ A.4.1.
Završni dio sata	Zaključak 12 minuta	Učitelj/ica učenicima dijeli listu procjene (prilog 8.5.) prema kojoj će vrednovati svoje sastavke ili sastavak svog prijatelja u klupi. Na kraju sata s učenicima razgovara o vrednovanju, jesu li zadovoljili sve kriterije i što još moraju poboljšati.	- vrednuju svoje ili tuđe eseje - iznose zaključke	Individualni oblik rada, metoda pisanja, metoda razgovora	uku B.2.4.
Sadržaji koji se koriste u aktivnostima	Gledanje animiranog filma Vennov dijagram – usporedba slikovnice i animiranog filma Pisanje sastavka Čitanje sastavaka i rasprava Vrednovanje kao učenje – lista procjene				
Primjeri vrednovanja za učenje i/ili vrednovanja kao učenje uz upute:	Učenici će nakon pisanja sastavka vrednovati svoje ili tuđe radove prema listi procjene (prilog). Učenicima podijelimo liste procjene koje će ispuniti tako da će nakon pročitane tvrdnje označiti stupac +, +/- ili – s obzirom na to je li tvrdnja ispunjena, djelomično ispunjena ili nije ispunjena. Nakon što učenici vrednuju sastavke s njima razgovaramo o uspješnosti provedbe.				
Aktivnosti u kojima je vidljiva interdisciplinarnost	Gledanje animiranog filma Grupni rad – Vennov dijagram Vrednovanje kao učenje – lista procjene				
Poveznice na multimedijske i interaktivne sadržaje	Animirani film : https://www.youtube.com/watch?v=Ad3CMri3hOs&t=663s				

Plan ploče:

Usporedba slikovnice i animiranog filma „Fantastične leteće knjige g. Morrisa Lessmorea“

Uvod: najava teme

Razrada: sličnosti i razlike između slikovnice i animiranog filma

Zaključak: vlastito mišljenje o slikovnici i filmu

5.3. *Noćni vrtlar*, autori Terry i Eric Fan

Slikovnicu *Noćni vrtlar* napisala su i ilustrirala braća Terry i Eric Fan. Priča govori o dječaku Williamu koji odrasta u sirotištu u ulici Grimloch. Svijet stanara ulice Grimloch mijenja se kada Noćni vrtlar počne uređivati krošnje stabala oblicima raznih životinja. Jednog dana William je susreo misterioznog vrtlara i pomogao mu u uveseljavanju ljudi. Nakon toga Noćni vrtlar je nestao, a ljudi toga gradića više nikad nisu bili isti, nije ni William. Ilustracije su umjetničke, izvedene grafitnom olovkom s mnogo detalja. Ova slikovnica je jedan od primjera kako ilustracije upotpunjuju tekst i stvaraju potpunu sliku priče. Iz samog teksta, pojedini dijelovi bi ostali nedorečeni, ali ilustracije pričaju priču. Tako npr. u dijelu u kojem Noćni vrtlar ostavlja poklon Williamu, iz teksta ne saznajemo što je ostavio, ali ilustracija prikazuje kako je riječ o vrtlarskim škarama. Tekst je vrlo jasno i jednostavno napisan. Rečenice su kratke i razumljive pa je time ova slikovnica primjenjiva od prvog razreda osnovne škole, a smatram i ranije uz prilagodbu pitanja i aktivnosti pojedinoj dobi djece.

Nastavna jedinica: „Noćni vrtlar“, autori Terry i Eric Fan

Domena: Književnost i stvaralaštvo

Tip nastavnog sata: interpretacija književnog teksta

Ključni pojmovi: slikovnica, likovi, radnja

Metodički sustavi i pristupi: interpretativno-analitički sustav, korelacijsko-integracijski sustav, komunikacijski sustav

Metode rada i strategije poučavanja: metoda usmenog izlaganja, metoda razgovora, metoda demonstracije, metoda interpretativnog čitanja, metoda samostalnog čitanja, metoda pisanja, metoda crtanja, metoda suradničkog i aktivnog učenja – kolo-naokolo, 3-2-1 metoda

Socijalni oblici rada: frontalni oblik rada, individualni oblik rada, grupni oblik rada

Nastavna sredstva i pomagala: nastavni listići – 3,2,1 metoda, ploča, slikovnica, kolaž papir, škare

Odgojno-obrazovni ishodi:

„OŠ HJ B.3.1. Učenik povezuje sadržaj i temu književnoga teksta s vlastitim iskustvom.

- iskazuje misli i osjećaje nakon čitanja književnog teksta
- prepoznaje temu književnoga teksta
- prepoznaje etičke vrijednosti teksta“

„OŠ HJ B.3.2. Učenik čita književni tekst i uočava pojedinosti književnoga jezika.

- prepoznaje i izdvaja temu književnoga teksta
- prepoznaje redoslijed događaja“

Korelacije:

Unutarpredmetna:

„OŠ HJ A.3.2. Učenik sluša tekst i prepričava sadržaj poslušanog teksta.

- odgovara na pitanja o pročitanoj tekstu
- sažima (traži glavne misli) i prepričava tekst“

Međupredmetna:

„OŠ LK A.3.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje.

- učenik u stvaralačkom procesu i izražavanju koristi doživljaj temeljen na osjećajima, iskustvu, mislima i informacijama“

„osr B.2.4. Suradnički uči i radi u timu.

- pomaže drugima, dogovara se, dijeli znanje i postignuća u ostvarivanju zadataka; razvija vještine prezentacije“

„uku A.2.3. Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema.

- izražava svoje ideje na različite načine“

Struktura i tijek nastavnog sata

Organizacija nastavnog sata/Aktivnost i potrebno vrijeme		Ishod i opis aktivnosti		Metodičko oblikovanje	Ishod Očekivanje
		Tijek nastavnog sata	Aktivnosti učenika		
Uvodni dio sata	Doživljajno- spoznajna motivacija 10 minuta	Učitelj/ica prozove 2-4 učenika ispred ploče. Jedan učenik iz vrećice izvlači papirić na kojem se nalazi naziv jedne životinje. Učenici koje je učitelj prozvao moraju svojim tijelima i pokretom zajednički prikazati tu životinju. Ostali učenici pogađaju, a nakon što pogode, učitelj/ica ili učenici izabiru nove učenike koji će prikazati sljedeću životinju. Učitelj/ica zatim upita učenike kako bi prikazali sovu. Nakon što učenici pokažu, učitelj/ica im pokazuje naslovnu stranicu slikovnice „Noćni vrtlar“. <i>Kako je prikazana sova na naslovnici? Što se još nalazi na naslovnici? Naslov slikovnice je Noćni vrtlar. Što mislite o čemu priča govori?</i> Učenici odgovaraju na pitanja i iznose svoje ideje.	- učenici glume	Frontalni oblik rada, grupni rad, metoda demonstracije, metoda razgovora	OŠ LK A.3.1.
			- predviđaju radnju priče		

	Najava i lokalizacija teksta	Učitelj/ica govori da će danas čitati slikovnicu „Noćni vrtlar“ koju su napisali i ilustrirali braća Terry i Eric Fan.		Frontalni oblik rada, metoda usmenog izlaganja	
Glavni dio sata	Interpretativno čitanje 5 minuta	Učitelj/ica čita slikovnicu, a tijekom čitanja učenicima pokazuje ilustracije.	- slušaju priču i promatraju ilustracije	Metoda interpretativnog čitanja	
	Emocionalno-intelektualna stanka	Nakon čitanja učenicima omogućuje kratku emocionalno-intelektualnu stanku.			
	Objava doživljaja 2 minute	Učenike upita o njihovom doživljaju, kako su se osjećali tijekom čitanja, što su zapamtili.	- iznose dojmove	Metoda razgovora	OŠ HJ B.3.1.
	Interpretacija 15 minuta	Učenici ponovno samostalno čitaju slikovnicu. Nakon što su učenici pročitali, učitelj/ica im dijeli nastavne listiće na kojima se nalazi metoda 3-2-1 (prilog 8.6.). Učenici trebaju napisati tri događaja iz priče, zatim dva lika i jedno pitanje koje ih zanima nakon slušanja priče. Nakon ispunjavanja, učenici čitaju što su zapisali. Učitelj/ica na ploču piše naslov slikovnice i zapisuje jedan primjer 3-2-1 metode	- rješavaju nastavni listić	Individualni oblik rada, metoda samostalnog čitanja, metoda pisanja	OŠ HJ A.3.2. OŠ HJ B.3.2. osr B.2.4.

		koji su učenici naveli, a učenici pišu u svoje bilježnice. Učitelj/ica dijeli učenike u grupe od 5 učenika u kojima će metodom kolo-naokolo prepričati slikovnicu. Svaka grupa učenika dobije list papira na kojem će prepričati slikovnicu. Učenici trebaju odrediti koji učenik će prvi pisati. Nakon određenog vremena (15-20 sekundi) učitelj/ica daje znak nakon kojeg prvi učenik daje papir učeniku koji se nalazi s njegove lijeve strane. Kada sljedeći učenik dobije papir treba pročitati što je prethodni učenik napisao i zatim nastavlja prepričavati sadržaj. Učenici šalju papire sve dok učenik koji je prvi pisao ponovo ne dobije papir. Ako učitelj/ica utvrdi da je potrebno, učenici mogu napraviti još jedan krug dok ne završe s prepričavanjem sadržaja. Nakon što su učenici završili krug, svaka grupa čita što je napisala.	- prepričavaju priču - čitaju prepričani sadržaj	Grupni oblik rada, metoda suradničkog učenja – kolo naokolo, metoda pisanja, metoda samostalnog čitanja	
--	--	---	--	--	--

	Sinteza 3 minute	Učitelj/ica s učenicima razgovara o pouci priče te ju zapisuje na ploču.	- iznose pouku	Metoda razgovora	
Završni dio sata	Samostalni rad učenika 10 minuta	Učitelj/ica učenicima dijeli papire (kolaž papir, papire u boji) i škare. Zadatak učenika je da postanu noćni vrtlari kao i lik iz priče i rezanjem papira naprave svoje umjetničko djelo. Učenici mogu izrezati oblik svoje najdraže životinje, a nakon što učenici naprave svoja djela predstaviti će ih pred drugima i objasniti zašto im je ta životinja najdraža.	- prikazuju najdraže životinje	Individualni oblik rada, metoda crtanja, metoda usmenog izlaganja	OŠ LK A.3.1. uku A.2.3.
Sadržaji koji se koriste u aktivnostima		Prikazivanje životinje tijelom i pokretom Čitanje i interpretacija slikovnice – metoda 3-2-1, kolo-naokolo Oblikovanje životinja rezanjem papira i razgovor o uradcima			
Primjeri vrednovanja za učenje i/ili vrednovanja kao učenje uz upute:		Vrednovanje kao učenje – lista procjene Učenicima podijelimo liste procjene na kojima se nalaze tvrdnje, a oni brojevima od 1 do 5 označuju koliko se slažu s tvrdnjom. Slikovnica mi se svidjela. 1 2 3 4 5 Bilo mi je lako riješiti nastavni listić 3-2-1 metodom. 1 2 3 4 5 Uspješno sam prepričao/prepričala radnju slikovnice. 1 2 3 4 5 Pridonio/pridonijela sam radu skupine. 1 2 3 4 5 Aktivnosti na satu su mi bile poučne i zanimljive. 1 2 3 4 5			

Aktivnosti u kojima je vidljiva interdisciplinarnost	Prikazivanje životinja tijelom i pokretom. Oblikovanje životinja kolaž papirom.
--	--

Plan ploče:

Noćni vrtlar Braća Fan Tri događaja: Dva lika: Jedno pitanje: Pouka:
--

Nastavna jedinica: Obavijest

Domena: Jezik i komunikacija

Tip nastavnog sata: sat jezičnog izražavanja

Ključni pojmovi: obavijest

Metodički sustavi i pristupi: korelacijsko-integracijski sustav, stvaralački sustav, komunikacijsko-funkcionalni sustav

Metode rada i strategije poučavanja: metoda usmenog izlaganja, metoda razgovora, metoda pisanja, metoda samostalnog čitanja

Socijalni oblici rada: frontalni oblik rada, individualni oblik rada

Nastavna sredstva i pomagala: ploča, kreda, olovka, papiri

Odgojno-obrazovni ishodi:

„OŠ HJ A.3.4. Učenik piše vođenim pisanjem jednostavne tekstove u skladu s temom.

- piše jednostavne tekstove prema zadanoj ili slobodno odabranoj temi
- piše različite kratke tekstove
- provjerava pravopisnu točnost i slovopisnu čitkost u pisanju“

Korelacije:

Unutarpredmetna:

„OŠ HJ A.3.1. Učenik razgovara i govori tekstove jednostavne strukture.

- u govornim situacijama samostalno prilagođava ton, intonaciju i stil
- pažljivo i uljudno sluša sugovornika ne prekidajući ga u govorenju“

Međupredmetna:

„uku A.2.3. Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema.

- izražava svoje ideje na različite načine“

„uku B.2.4. Na poticaj učitelja, ali i samostalno, učenik samovrednuje proces učenja i svoje rezultate te procjenjuje ostvareni napredak.

- procjenjuje koliko je naučio te koliko je uspješno riješio zadatak“

- „procjenjuje uloženi trud i vrijeme te svoje zadovoljstvo procesom i rezultatima
- procjenjuje učinkovitost svojeg učenja u konkretnoj situaciji učenja“

Struktura i tijek nastavnog sata

Organizacija nastavnog sata/Aktivnost i potrebno vrijeme		Ishod i opis aktivnosti		Metodičko oblikovanje	Ishod Očekivanje
		Tijek nastavnog sata	Aktivnosti učenika		
Uvodni dio sata	Motivacija 7 minuta	Kao motivaciju za pisanje učitelj/ica koristi igru zamišljanja. Učitelj/ica govori učenicima da se udobno smjeste i zatvore oči i slušaju što će im pričati. <i>Zamislite da hodate svojom ulicom. Išli ste iz svoje kuće i krenuli u školu. Na vašim leđima nalazi se torba puna knjiga. Dok ste hodali, primijetili ste da vam je džep na torbi otvoren pa ste zastali pokraj klupice kako biste ga zatvorili. Na klupici ugledate novine. Pažnju vam je zaokupio naslov jednog novinskog članka. „Noćni vrtlar dolazi u naš grad!“ Osjetili ste uzbuđenje i brzo podigli novine kako biste saznali nešto više o tome. U novinskom članku piše sve o tom događaju: tko dolazi u grad, što će se održati u</i>	- slušaju i zamišljaju	Frontalni oblik rada, metoda usmenog izlaganja, metoda slušanja	uku A.2.3.

		<i>gradu, kada i gdje će se održati, zašto Noćni vrtlar dolazi u naš grad. Zapamtite sve što piše. U jednom trenutku začujete vašeg prijatelja kako vas doziva. Odložili ste novine na klupicu, pozdravili prijatelja i krenuli prema školi. Sada možete otvoriti oči.</i>			
	Najava vježbe 1 minuta	<i>U kojoj priči smo susreli Noćnog vrtlara? Što je on radio?</i> Učitelj/ica govori učenicima kako će na današnjem satu pisati obavijest o Noćnom vrtlaru u našem gradu.	- slušaju upute	Frontalni oblik rada, metoda usmenog izlaganja	
	Upute za rad i priprema učenika za pisanje 5 minuta	Učitelj/ica govori učenicima i zapisuje na ploču da obavijest treba odgovarati na pet pitanja, a to su: tko dolazi u naš grad, što će se održati, gdje i kada će se održati te zašto.	- slušaju upute	Metoda pisanja, metoda usmenog izlaganja	
Glavni dio sata	Pisanje 15 minuta	Nakon uputa, učenici pišu obavijest u svoje bilježnice.	- pišu obavijest	Individualni oblik rada, metoda pisanja	OŠ HJ A.3.4. OŠ HJ A.3.5.
	Čitanje uradaka 5 minuta	Kada su svi učenici završili s pisanjem, učenici čitaju svoje obavijesti.	- čitaju obavijesti	Metoda samostalnog čitanja	
	Rasprava o napisanom tekstu 2 minute	Učenici iznose svoje dojmove te jesu li uspješno obavili zadatak.	- iznose dojmove	Metoda razgovora	OŠ HJ A.3.1.

Završni dio sata	Zaključak 10 minuta	Učitelj/ica učenicima dijeli liste procjene kojima će učenici vrednovati obavijest svog para iz klupe. Nakon što su učenici ispunili liste procjene, razgovaraju o uspješnosti zadatka.	- ispunjavaju listu procjene	Individualni oblik rada, metoda pisanja, metoda razgovora	uku B.2.4.
Sadržaji koji se koriste u aktivnostima	Igra zamišljanja Pisanje obavijesti Ispunjavanje liste procjene				
Primjeri vrednovanja za učenje i/ili vrednovanja kao učenje uz upute:	Učenici će ispunjavati listu procjene kojom će vrednovati obavijest svog para. Lista procjene sastoji se od tvrdnji, a učenici trebaju obojiti smajlic, ovisno o tome je li tvrdnja ispunjena ili nije. <i>Obavijest sadrži odgovor na pitanje tko će sudjelovati u događaju.</i> 😊 😞 <i>Obavijest sadrži odgovor na pitanje što će se održati.</i> 😊 😞 <i>Obavijest sadrži odgovor na pitanje gdje će se događaj održati.</i> 😊 😞 <i>Obavijest sadrži odgovor na pitanje kada će se događaj održati.</i> 😊 😞 <i>Obavijest sadrži odgovor na pitanje zašto će se događaj održati.</i> 😊 😞				
Aktivnosti u kojima je vidljiva interdisciplinarnost	Igra zamišljanja Ispunjavanje liste procjene				

Plan ploče:

Obavijest „Noćni vrtlar u našem gradu“ Obavijest treba odgovarati na pitanja: - Tko će sudjelovati u događaju? - Što će se održati? - Gdje će se događaj održati? - Kada će se održati? - Zašto će se održati?
--

5.4. *Lav i ptica*, autorica Marianne Dubuc

Lav i pticu, slikovnicu s vrlo malo teksta, napisala je i ilustrirala Marianne Dubuc. Jednog dana lav u svome vrtu pronađe ranjenu pticu i pomogne joj. Međutim, zbog ozlijeđenog krila, ptica ne može nastaviti let pa s lavom provede zimu. Zajedno provode vrijeme i prijatelje se, ali onda dođe proljeće i ptica se vrati svome jat. Lavu je bilo teško bez nje, ali je nastavio bez nje jer „život je takav“. Kada je opet nastupila jesen, sve ptice su krenule na jug, osim lavove ptice koja mu se vratila kako bi zajedno proveli još jednu zimu. Ova jednostavna slikovnica s malo riječi priča priču o jednom neobičnom prijateljstvu, o dolascima i odlascima, o krugu života. Slikovnica je umjetnički vrlo vrijedna, a čak i bijele prazne stranice pričaju svoju priču i dočaravaju zimu i tišinu. Teksta u slikovnici ima vrlo malu, a rečenice su kratke. Smatram da je slikovnica primjerena već za djecu od prvog razreda zbog male količine teksta, a čak se i samo promatranjem slika slikovnica može u potpunosti doživjeti. Slikovnicu sam odabrala za rad s učenicima trećeg razreda jer već od tog razreda učenici mogu shvatiti dublju pouku koju nosi ova priča. *Lav i ptica* je primjer slikovnice u kojoj slike pričaju priču, a kako kažu „Slika govori više od tisuću riječi“ pa čak i prazne bijele stranice.

Nastavna jedinica: „Lav i ptica“, autorice Marianne Dubuc

Domena: Književnost i stvaralaštvo

Tip nastavnog sata: interpretacija književnog teksta

Ključni pojmovi: slikovnica, glavni likovi, radnja, ilustracije

Metodički sustavi i pristupi: analitičko-interpretativni sustav, korelacijsko-integracijski sustav, komunikacijski sustav

Metode rada i strategije poučavanja: metoda usmenog izlaganja, metoda razgovora, metoda interpretativnog čitanja, metoda samostalnog čitanja, metoda pisanja, metoda demonstracije, metoda suradničkog učenja – razmisli i razmijeni u paru

Socijalni oblici rada: frontalni oblik rada, individualni oblik rada, rad u paru, grupni rad

Nastavna sredstva i pomagala: ploča, vrećica s pojmovima, slikovnica, nastavni listić, kocke za prepričavanje, kreda, olovka

Odgojno-obrazovni ishodi:

„OŠ HJ B.3.1. Učenik povezuje sadržaj i temu književnoga teksta s vlastitim iskustvom.

- iskazuje misli i osjećaje nakon čitanja književnoga teksta
- prepoznaje temu književnoga teksta“

„OŠ HJ B.3.2. Učenik čita književni tekst i uočava pojedinosti književnoga jezika.

- prepoznaje redoslijed događaja
- povezuje likove s mjestom i vremenom radnje
- opisuje likove prema izgledu, ponašanju i govoru“

Korelacije:

Unutarpredmetna:

„OŠ HJ A.3.1. Učenik razgovara i govori tekstove jednostavne strukture.

- pripovijeda događaje nižući ih kronološki
- u govornim situacijama samostalno prilagođava ton, intonaciju i stil
- pažljivo i uljudno sluša sugovornika ne prekidajući ga u govorenju“

„OŠ HJ A.3.2. Učenik sluša tekst i prepričava sadržaj poslušanog teksta.

- odgovara na pitanja o poslušanom tekstu
- prepričava poslušani tekst“

Međupredmetna:

„PID OŠ B.3.2. Učenik zaključuje o promjenama i odnosima u prirodi te međusobnoj ovisnosti živih bića i prostora.

- objašnjava povezanost staništa i uvjeta u okolišu s promjenama u biljnome i životinjskome svijetu u zavičaju“

„OŠ LK B.3.1. Učenik povezuje likovno i vizualno umjetničko djelo s osobnim doživljajem, likovnim jezikom i tematskim sadržajem djela.

- učenik opisuje materijale i postupke, likovne elemente i kompozicijska načela, tematski sadržaj djela“

„osr B.2.4. Suradnički uči i radi u timu.

- pomaže drugima, dogovara se, dijeli znanje i postignuća u ostvarivanju zadatka; razvija vještine prezentacije“

„uku A.2.3. Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema.

- izražava svoje ideje na različite načine“

„uku D.2.2. Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć.

- uz pomoć i upute učitelja aktivno radi u paru i sudjeluje u aktivnostima u skupini“

Struktura i tijek nastavnog sata

Organizacija nastavnog sata/Aktivnost i potrebno vrijeme		Ishod i opis aktivnosti		Metodičko oblikovanje	Ishod Očekivanje
		Tijek nastavnog sata	Aktivnosti učenika		
Uvodni dio sata	Doživljajno- spoznajna motivacija 5 minuta	Učitelj/ica dijeli učenike u parove. Na ploču zapisuje pojmove: lav, ptica, slomljeno krilo, zima, prijateljstvo. Na temelju tih pojmova učenici trebaju predvidjeti o čemu priča govori. Učenici prvo sami predviđaju, a zatim svoje ideje razmjenjuju u paru. Učitelj/ica nekoliko parova proziva da iskažu svoja predviđanja.	- učenici predviđaju radnju slikovnice i razmjenjuju ideje	Rad u paru, metoda razgovora, metoda usmenog izlaganja, metoda suradničkog učenja	uku A.2.3.

	Najava i lokalizacija teksta	Nakon što su učenici iznijeli svoja predviđanja, učitelj/ica im govori kako će danas čitati slikovnicu „Lav i ptica“ koju je napisala i ilustrirala Marianne Dubuc.		Frontalni oblik rada, metoda usmenog izlaganja	
Glavni dio sata	Interpretativno čitanje 5 minuta	Učitelj/ica interpretativno čita priču i pokazuje ilustracije.	- učenici slušaju priču i promatraju ilustracije	Metoda interpretativnog čitanja	
	Emocionalno-intelektualna stanka	Učitelj/ica omogućuje učenicima stanku kako bi im se slegnuli dojmovi.			
	Objava doživljaja 2 minute	Učitelj/ica s učenicima razgovara o njihovom dojmu i kako su se osjećali tijekom slušanja priče.	- učenici iznose svoje dojmove	Metoda razgovora	OŠ HJ A.3.1.
	Interpretacija 20 minuta	Učitelj/ica svakom paru učenika daje slikovnicu te ju oni samostalno čitaju. Nakon čitanja učitelj/ica postavlja pitanja: <i>Tko se pojavljuje u priči? Što se dogodilo s pticom? Što su ptica i lav radili? Gdje je ptica otišla? Zašto je morala otići? Kako se lav osjećao?</i> S učenicima također razgovara o ilustracijama. <i>Koje likovne tehnike su korištene? Koje boje? Kako su likovi i prostori prikazani?</i>	- učenici ispunjavaju nastavni listić - učenici prepričavaju priču, opisuju slike	Rad u paru, metoda pisanja, metoda samostalnog čitanja, metoda usmenog izlaganja Grupni rad, metoda usmenog izlaganja,	OŠ HJ B.3.1. OŠ HJ B.3.2. PID OŠ B.3.2. OŠ LK B.3.1.

		<i>Što predstavljaju prazne stranice u priči? Što one dočaravaju?</i> Nakon razgovora učenici u parovima ispunjavaju osobni leksikon lika (prilog 8.7.). U okvir trebaju nacrtati lika, a zatim ispuniti podatke. Neki podatci učenicima su poznati, a neke mogu izmisliti. Nakon što su učenici ispunili nastavni listić, nekoliko učenika čita što su zapisali. Učitelj/ica dijeli učenike u grupe od 6 učenika. Svaka grupa učenika dobit će kocku za prepričavanje (prilog 8.8.). Na svakoj strani kocke nalazi se slika koja predstavlja neki događaj ili lik iz priče. Jedan po jedan učenik baca kocku te sliku koju dobiju bacanjem trebaju opisati ili smjestiti u priču (tko, što, kada, gdje i sl.). Tijekom prepričavanja učenici se trebaju osvrnuti i na ilustracije u priči. Učenicima također možemo dati praznu šablonu kocke na koju će sami crtati ili pisati elemente iz priče. Tijekom prepričavanja, jedan učenik iz grupe za svaku sliku		metoda razgovora, metoda pisanja	OŠ HJ. B.3.1. OŠ HJ A.3.2. osr B.2.4. uku D.2.2.
--	--	---	--	---	--

		treba napisati jednu, dvije rečenice koje učenici budu izrekli.			
	Sinteza 3 minute	Svaka grupa učenika čita rečenice koje su napisali bacanjem kocke. Učitelj/ica i učenici uspoređuju što je svaka grupa napisala te učitelj/ica na ploču zapisuje jednu rečenicu za svaki element priče (svaku stranu kocke), a učenici zapisuju u svoje bilježnice.	- učenici čitaju sažetke - zapisuju u bilježnice	Frontalni oblik rada, metoda razgovora, metoda čitanja, metoda pisanja	
Završni dio sata	Samostalni rad učenika 10 minuta	Učenici ostaju u grupama. Unutar grupe se trebaju dogovoriti i prikazati glumom uvod, središnji dio i kraj ostalim učenicima. Svojim tijelima će trebati prikazati te tri scene iz priče. Nakon što su se učenici dogovorili i uvježbali scene, svaka grupa dolazi ispred ploče i prikazuje svoje scene.	- učenici odabiru prizore iz priče te ih prikazuju ostalim učenicima	Grupni oblik rada, metoda demonstracije	osr B.2.4. uku A.2.3. uku D.2.2.
Sadržaji koji se koriste u aktivnostima	Predviđanje radnje na temelju pojmova Interpretativno čitanje slikovnice Interpretacija slikovnice – likovi, događaji, ilustracije Kocka za prepričavanje Prikazivanje prizora iz priče				

Primjeri vrednovanja za učenje i/ili vrednovanja kao učenje uz upute:	Učitelj/ica učenicima daje povratne informacije nakon svake provedene aktivnosti. Uz pomoć aktivnosti „Kocka za prepričavanje“ učitelj/ica utvrđuje koliko su učenici usvojili i razumjeli slikovnicu.
Aktivnosti u kojima je vidljiva interdisciplinarnost	Priča iz vrećice Razgovor o ilustracijama Prikazivanje prizora iz priče

Plan ploče:

Radnja:	Lav i ptica
	Marianne Dubuc

Nastavna jedinica: Pismo

Domena: Hrvatski jezik i komunikacija

Tip nastavnog sata: sat jezičnog izražavanja

Ključni pojmovi: pismo

Metodički sustavi i pristupi: korelacijsko-integracijski sustav, stvaralački sustav, komunikacijsko-funkcionalni sustav

Metode rada i strategije poučavanja: metoda usmenog izlaganja, metoda razgovora, metoda pisanja, metoda čitanja

Socijalni oblici rada: frontalni oblik rada, individualni oblik rada, rad u paru

Nastavna sredstva i pomagala: ploča, papiri s asocijacijama, kreda, papiri, olovke

Odgojno-obrazovni ishodi:

„OŠ HJ A.3.4. Učenik piše vođenim pisanjem jednostavne tekstove u skladu s temom.

- piše jednostavne tekstove prema zadanoj ili slobodno odabranoj temi
- piše različite kratke tekstove
- provjerava pravopisnu točnost i slovopisnu čitkost u pisanju“

„OŠ HJ B.3.4. Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta.

- koristi se jezičnim vještinama, aktivnim rječnikom i temeljnim znanjima radi oblikovanja uradaka u kojima dolazi do izražaja kreativnost, originalnost i stvaralačko mišljenje“

Korelacije:

Unutarpredmetna:

„OŠ HJ A.3.1. Učenik razgovara i govori tekstove jednostavne strukture.

- govori kraći tekst prema jednostavnoj strukturi
- u govornim situacijama samostalno prilagođava ton, intonaciju i stil“

„OŠ HJ A.3.2. Učenik čita tekst i pronalazi važne podatke u tekstu.

- odgovara na pitanja o pročitanoj tekstu“

Međupredmetna:

„uku A.2.3. Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema.

- izražava svoje ideje na različite načine“

„uku B.2.4. Na poticaj učitelja, ali i samostalno, učenik samovrednuje proces učenja i svoje rezultate te procjenjuje ostvareni napredak.

- procjenjuje učinkovitost svojeg učenja u konkretnoj situaciji učenja“

Struktura i tijek nastavnog sata

Organizacija nastavnog sata/Aktivnost i potrebno vrijeme		Ishod i opis aktivnosti		Metodičko oblikovanje	Ishod Očekivanje
		Tijek nastavnog sata	Aktivnosti učenika		
Uvodni dio sata	Motivacija 7 minuta	Na početku sata učitelj/ica s učenicima igra asocijacije (plan ploče). Na ploči se nalaze tri stupca s po tri pojma. Svaki stupac ima konačno rješenje, a konačna rješenja sva tri stupca daju glavni pojam. Učenici jedan po jedan otvaraju polja i pogađaju rješenja.	- otvaraju polja i nude rješenja	Individualni oblik rada, metoda razgovora	uku A.2.3.
	Najava vježbe 2 minute	Učitelj/ica govori učenicima kako će danas pisati pismo. Mogu odabrati hoće li pisati pismo u ulozi ptice koja šalje pismo lavu ili u ulozi lava koji šalje pismo ptici.	- učenici slušaju upute	Frontalni oblik rada, metoda usmenog izlaganja	

		Učitelj/ica upita učenike: <i>U kojoj priči smo susreli lava i pticu? Kako su oni postali prijatelji? Kada su se morali razdvojiti?</i> <i>Pisat ćete tako da zamišljate da su lav i ptica ponovno razdvojeni i žele poslati pismo svom prijatelju.</i>			
	Upute za rad i priprema učenika za pisanje 3 minute	Učitelj/ica učenicima govori upute za pisanje pisma. <i>Pismo treba sadržavati oslovljavanje, zatim pišemo sadržaj pisma, a na kraju pozdravljamo osobu kojoj pišemo i potpisujemo se.</i> Na ploči se nalaze i primjeri za svaki dio pisma iz igre asocijacija pa se učenici mogu podsjetiti.	- učenici slušaju upute	Frontalni oblik rada, metoda usmenog izlaganja, metoda pisanja	
Glavni dio sata	Pisanje 15 minuta	Učenici pišu pisma prema uputama.	- učenici pišu pisma	Individualni oblik rada, metoda pisanja	OŠ HJ A.3.4. OŠ HJ B.3.4.
	Čitanje uradaka 4 minute	Nakon što su učenici završili s pisanjem, čitaju ih drugim učenicima.	- učenici čitaju pisma	Frontalni oblik rada, metoda čitanja	
	Rasprava o napisanom tekstu 4 minute	Učitelj/ica razgovara s učenicima jesu li pisma napisana prema uputama te učenici iznose svoje dojmove o napisanom.	- učenici raspravljaju o napisanom	Metoda razgovora	uku B.2.4.

Završni dio sata	Zaključak 10 minuta	U završnom dijelu sata učitelj/ica dijeli učenike u parove. Učenici će uzeti pismo od svog para, pročitati ga i usmeno odgovoriti na njega. Nakon što su učenici pročitali pisma, učitelj/ica proziva učenike koji žele naglas pročitati pismo i reći svoj odgovor.	- učenici čitaju pismo i usmeno odgovaraju na njega	Rad u paru, metoda čitanja, metoda usmenog izlaganja	OŠ HJ A.3.1. OŠ HJ A.3.2.
Sadržaji koji se koriste u aktivnostima	Igra asocijacija – pojmovi vezani uz pismo Pisanje pisma Usmeno odgovaranje na pisma				
Primjeri vrednovanja za učenje i/ili vrednovanja kao učenje uz upute:	Učitelj/ica učenicima daje povratne informacije, a učenici nakon pisanja pisma razgovaraju o napisanom i iznose svoje mišljenje o uspješnosti obavljenog zadatka.				
Aktivnosti u kojima je vidljiva interdisciplinarnost	Igra asocijacija				

Plan ploče:

Dragi	Lijep pozdrav	Ime i prezime
Poštovani	Srdačan pozdrav	Adresa stanovanja
Poštovana	S poštovanjem	Mjesto stanovanja
Oslovljavanje	Pozdrav	Adresiranje
PISMO		

5.5. *Greta i Divovi*, autorica Zoë Tucker

Slikovnicu *Greta i Divovi* napisala je Zoë Tucker, a ilustrirala Zoe Perico. Nadahnuta je pričom o Greti Thunberg i borbi za naš planet. Na početku priče upoznajemo djevojčicu Gretu koja živi u šumi i jednog ju dana šumske životinje zamole da im pomogne. Divovi su uništavali njihov dom, posjekli su stabla, gradili kuće i tvornice sve dok od šume nije ostalo gotovo ništa. Greti je sinula ideja pa je napravila veliki transparent i stala u središte šume kako bi ju Divovi vidjeli. Kako su dani prolazili tako joj se pridruživalo sve više ljudi, sve dok ih jednog dana Divovi nisu zamijetili. Divovi su ostali posramljeni jer nisu shvaćali što čine šumi i životinjama. Obećali su da će se promijeniti i to su i učinili. „Nije prošlo dugo, a šuma je postala ljepša nego što su mogli i zamisliti.“ Ova slikovnica donosi priču o hrabrosti i poruku da svatko od nas može malim djelima učiniti veliku promjenu. Ilustracije u slikovnici prate priču i šarenim bojama dočaravaju ljepotu prirode. Tekst je vrlo jednostavan i razumljiv, a šalje snažnu poruku. Smatram da je ova slikovnica primjerena i za djecu predškolskog razdoblja, a odabrala sam ju za treći razred osnovne škole jer se u tom razredu u nastavi Prirode i društva detaljnije počinje govoriti o onečišćenju i zaštiti okoliša te se ova tema može korelirati sa svim nastavnim predmetima i međupredmetnim temama.

Nastavna jedinica: „Greta i divovi“, autorice Zoë Tucker

Domena: Književnost i stvaralaštvo

Tip nastavnog sata: interpretacija književnog teksta

Ključni pojmovi: slikovnica, glavni likovi, radnja

Metodički sustavi i pristupi: analitičko-interpretativni sustav, korelacijsko-integracijski sustav, komunikacijski sustav

Metode rada i strategije poučavanja: metoda usmenog izlaganja, metoda razgovora, metoda interpretativnog čitanja, metoda samostalnog čitanja, metoda pisanja, metoda praktičnog rada, metoda suradničkog i aktivnog učenja – slažem se – ne slažem se

Socijalni oblici rada: frontalni oblik rada, grupni oblik rada, rad u paru

Nastavna sredstva i pomagala: slikovnica, grafički organizatori znanja, hamer-papir, škare, ljepilo

Odgojno-obrazovni ishodi:

„OŠ HJ B.3.1. Učenik povezuje sadržaj i temu književnoga teksta s vlastitim iskustvom.

- iskazuje misli i osjećaje nakon čitanja književnog teksta
- prepoznaje temu književnoga teksta
- prepoznaje etičke vrijednosti teksta“

„OŠ HJ B.3.2. Učenik čita književni tekst i uočava pojedinosti književnoga jezika.

- prepoznaje i izdvaja temu književnoga teksta
- prepoznaje redoslijed događaja
- opisuje likove prema izgledu, ponašanju i govoru“

Korelacije:

Unutarpredmetna:

„OŠ HJ A.3.2. Učenik čita tekst i pronalazi važne podatke u tekstu.

- odgovara na pitanja o pročitanoj tekstu
- sažima (traži glavne misli) i prepričava tekst“

Međupredmetna:

„PID OŠ B.4.1. Učenik vrednuje važnost odgovornoga odnosa prema sebi, drugima i prirodi.

- opisuje važnost odgovornoga odnosa prema prirodi radi zaštite živoga svijeta“

„odr A.2.1. Razlikuje pozitivne i negativne utjecaje čovjeka na prirodu i okoliš.

- svjestan je da ljudska djelovanja imaju posljedice na prirodu i okoliš“

„odr C.2.3. Prepoznaje važnost očuvanja okoliša za opću dobrobit.

- svjestan je važnosti očuvanja okoliša za dobrobit u svojoj zajednici“

„osr B.2.4. Suradnički uči i radi u timu.

- pomaže drugima, dogovara se, dijeli znanje i postignuća u ostvarivanju zadataka; razvija vještine prezentacije“

„uku A.2.3. Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema.

- izražava svoje ideje na različite načine“

„uku A.2.4. Učenik razlikuje činjenice od mišljenja i sposoban je usporediti različite ideje.

- može artikulirati i obrazložiti svoje mišljenje u kratkim crtama“

„uku D.2.2. Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć.

- uz pomoć i upute učitelja aktivno radi u paru i sudjeluje u aktivnostima u skupini“

Struktura i tijek nastavnog sata

Organizacija nastavnog sata/Aktivnost i potrebno vrijeme		Ishod i opis aktivnosti		Metodičko oblikovanje	Ishod Očekivanje
		Tijek nastavnog sata	Aktivnosti učenika		
Uvodni dio sata	Doživljajno- spoznajna motivacija 5 minuta	Učitelj/ica učenicima prikazuje fotografije onečišćenog okoliša. Upita učenike: <i>Što je prikazano na fotografijama? Tko je onečistio okoliš? Na koje sve načine ljudi uništavaju svoj okoliš? Kako se možemo više brinuti za naš okoliš?</i>	- predviđaju radnju slikovnice	Rad u paru, metoda razgovora, metoda usmenog izlaganja	PID OŠ B.4.1. uku A.2.3.

	Najava i lokalizacija teksta	Učitelj/ica govori kako će čitati slikovnicu „Greta i Divovi“, koju je napisala Zoe Tucker, a ilustrirala Zoe Perisco. Inspirirana je pričom o djevojčici Greti koja želi spasiti svijet.		Frontalni oblik rada, metoda usmenog izlaganja	
Glavni dio sata	Interpretativno čitanje 5 minuta	Učitelj/ica interpretativno čita slikovnicu i pokazuje ilustracije.	- slušaju priču i promatraju ilustracije	Metoda interpretativnog čitanja	
	Emocionalno-intelektualna stanka	Učenicima omogućuje kratku stanku kako bi im se slegnuli dojmovi.			
	Objava doživljaja 2 minute	Učitelj/ica s učenicima razgovara o njihovim dojmovima, upita ih: <i>Kako ste se osjećali tijekom slušanja priče?</i> <i>Što vas se najviše dojmilo?</i>	- iznose dojmove	Metoda razgovora	OŠ HJ B.3.1.
	Interpretacija 20 minuta	Učitelj/ica učenike dijeli u grupe. Prije početka rada u grupama učenici ponovno čitaju slikovnicu. Svaka grupa izradit će plakat kojim će prikazati interpretaciju priče pomoću grafičkih organizatora znanja (prilog 8.9.).	- izrađuju plakat - ispunjavaju grafičke organizatore	Grupni oblik rada, metoda samostalnog čitanja, metoda praktičnog rada, metoda pisanja	OŠ HJ A.3.3. OŠ HJ B.3.1. OŠ HJ B.3.2. osr B.2.4. uku D.2.2.

		Učenici će u grupama ispunjavati grafičke organizatore znanja i lijepiti ih na plakat. Grafički organizatori sadrže: glavne likove, fabularnu piramidu, glavnu misao, radnju.			
	Sinteza 8 minuta	Nakon što su učenici izradili plakate, slijedi aktivnost obilazak galerije. Učenici svoje plakate zalijepu po učionici, a zatim po skupinama idu od jednog do drugog plakata i na papiriće pišu svoje komentare i postavljaju ih pored plakata. Nakon što su učenici obišli sve plakate, grupe učenika se vraćaju pored svojih plakata i čitaju komentare drugih učenika. Tijekom obilaska učenici trebaju obratiti pažnju na to nalaze li se svi grafički organizatori na plakatu, kako je plakat uređen i sl.	- učenici obilaze radove drugih grupa i ostavljaju komentare	Metoda usmenog izlaganja	osr B.2.4.

Završni dio sata	Samostalni rad učenika 5 minuta	Učitelj/ica s učenicima provodi aktivnost „Slažem se – ne slažem se“. Na podu označi liniju koja razdvaja dvije strane. Jedna strana označava slaganje s tvrdnjom, a druga strana neslaganje s tvrdnjom. Nakon što učitelj/ica pročita tvrdnju učenici staju na onu stranu s obzirom na to slažu li se ili ne slažu s tvrdnjom. Kad su učenici zauzeli svoju stranu, s učenicima kratko raspravlja o njihovom stavu. Tvrdnje mogu biti: <i>Ljudi trebaju više pažnje posvetiti prirodi i njenom očuvanju.</i> <i>Svatko od nas je odgovoran za prirodu.</i> <i>Često provodim aktivnosti kojima doprinosim očuvanju prirode.</i> <i>Djeca mogu napraviti promjenu u svijetu.</i>	- postavljaju pitanja - odgovaraju na pitanja - iznose svoje stavove	Metoda razgovora, metoda usmenog izlaganja	PID OŠ B.4.1. odr A.2.1. odr C.2.3. uku A.2.4.
Sadržaji koji se koriste u aktivnostima	Iskustveni razgovor na temelju fotografija onečišćavanja okoliša Čitanje slikovnice Izrada plakata pomoću grafičkih organizatora znanja Iznošenje stavova i raspravljanje tijekom aktivnosti „Slažem se – ne slažem se“				

Primjeri vrednovanja za učenje i/ili vrednovanja kao učenje uz upute:	Vrednovanje kao učenje – vršnjačko vrednovanje Učenici tijekom aktivnosti „Obilazak galerije“ obilaze radove drugih učenika te ih vrednuju i pišu komentare za svaki rad.
Aktivnosti u kojima je vidljiva interdisciplinarnost	Iskustveni razgovor o onečišćenju okoliša Slažem se – ne slažem se

Nastavna jedinica: Prepričavanje

Domena: Hrvatski jezik i komunikacija

Tip nastavnog sata: Sat jezičnog izražavanja

Ključni pojmovi: prepričavanje

Metodički sustavi i pristupi: korelacijsko-integracijski sustav, stvaralački sustav, komunikacijsko-funkcionalni sustav

Metode rada i strategije poučavanja: metoda usmenog izlaganja, metoda razgovora, metoda pisanja, metoda čitanja

Socijalni oblici rada: frontalni oblik rada, individualni oblik rada

Nastavna sredstva i pomagala: ploča, olovka, papirići za procjenu

Odgojno-obrazovni ishodi:

„OŠ HJ A.3.4. Učenik piše vođenim pisanjem jednostavne tekstove u skladu s temom.

- piše jednostavne tekstove prema zadanoj ili slobodno odabranoj temi
- provjerava pravopisnu točnost i slovopisnu čitkost u pisanju
- piše veliko početno slovo“

Korelacije:

Unutarpredmetna:

„OŠ HJ A.3.1. Učenik razgovara i govori tekstove jednostavne strukture.

- u govornim situacijama samostalno prilagođava ton, intonaciju i stil“

„OŠ HJ B.3.4. Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta.

- koristi se jezičnim vještinama, aktivnim rječnikom i temeljnim znanjima radi oblikovanja uradaka u kojima dolazi do izražaja kreativnost, originalnost i stvaralačko mišljenje“

Međupredmetna:

„uku A.2.3. Učenik se koristi kreativnošću za oblikovanje svojih ideja i pristupa rješavanju problema.

- izražava svoje ideje na različite načine“

„uku B.2.4. Na poticaj učitelja, ali i samostalno, učenik samovrednuje proces učenja i svoje rezultate te procjenjuje ostvareni napredak.

- procjenjuje koliko je naučio te koliko je uspješno riješio zadatak
- procjenjuje i uloženi trud i vrijeme te svoje zadovoljstvo procesom i rezultatima“

Struktura i tijek nastavnog sata

Organizacija nastavnog sata/Aktivnost i potrebno vrijeme		Ishod i opis aktivnosti		Metodičko oblikovanje	Ishod Očekivanje
		Tijek nastavnog sata	Aktivnosti učenika		
Uvodni dio sata	Motivacija 8 minuta	Na početku sata učitelj/ica s učenicima izvodi aktivnost „Vrući stolac“. Učitelj/ica izabere učenika koji će sjesti ispred razreda i predstaviti se kao jedan od likova iz priče. Učenici učeniku postavljaju pitanja, a učenik na njega odgovara kao lik iz priče. Nakon što učenici iscrpe sva pitanja, poziva drugog učenika koji će se predstaviti kao drugi lik iz priče. Učenici mogu predstavljati sljedeće likove: Gretu, Divove, dječaka koji se pridružio Greti u prosvjedu.	- postavljaju i odgovaraju na pitanja	Frontalni oblik rada, metoda razgovora	OŠ HJ A.3.1. uku A.2.3.

	Najava vježbe 1 minuta	Učenicima govorimo kako će pisati sastavak tako da prepričaju priču iz perspektive djevojčice Grete, iz perspektive Divova ili jednog od sudionika Gretine akcije.	- slušaju upute	Frontalni oblik rada, metoda usmenog izlaganja	
	Upute za rad i priprema učenika za pisanje 3 minute	Učitelj/ica govori učenicima da njihov sastavak treba sadržavati kronološki slijed događaja iz priče, ali mogu i proširiti priču dodavanjem novih događaja i likova. Na ploču zapisuje tri naslova od kojih će učenici izabrati jedan koji će pisati. Sastavak treba sadržavati uvod, središnji dio i završetak, a dijelovi sastavka trebaju biti i vizualno uočljivi.	- slušaju upute	Metoda usmenog izlaganja, metoda pisanja	
Glavni dio sata	Pisanje 20 minuta	Učenici pišu sastavak na zadanu temu.	- pišu sastavak	Individualni oblik rada, metoda pisanja	OŠ HJ A.3.4. OŠ HJ B.3.4.
	Čitanje uradaka 5 minuta	Nakon pisanja, učenici čitaju svoje sastavke.	- čitaju sastavke	Metoda čitanja	
	Rasprava o napisanom tekstu 3 minute	Nakon čitanja slijedi razgovor o napisanom. Učitelj/ica s učenicima razgovara o uspješnosti zadatka, koje su sličnosti i razlike između njihovih sastavaka.	- razgovaraju o napisanom	Metoda razgovora	uku B.2.4.

Završni dio sata	Zaključak 5 minuta Za kraj sata svakom učeniku dajemo po jedan papirić crvene, žute i zelene boje. Učenicima govorimo tvrdnje, a učenici podižu papiriće. Crvena boja znači ne, zelena da, a žuta boja znači da su neodlučni. Tvrdnje su sljedeće: <i>Sastavak sam uspio/uspjela napisati u zadanom vremenu.</i> <i>Tema sastavka mi se svidjela.</i> <i>Moj sastavak sadrži sve potrebne elemente.</i> <i>Tijekom pisanja pazio/pazila sam na gramatička i pravopisna pravila.</i> <i>Zadovoljan/zadovoljna sam napisanim.</i> Na kraju s učenicima komentiramo njihove procjene.	- procjenjuju svoje sastavke	Metoda usmenog izlaganja, metoda razgovora	uku B.2.4.
Sadržaji koji se koriste u aktivnostima	Postavljanje i odgovaranje na pitanja u aktivnosti „Vrući stolac“ Pisanje i čitanje sastavka			
Primjeri vrednovanja za učenje i/ili vrednovanja kao učenje uz upute:	Učenici će podizanjem papirića u crvenoj, žutoj i zelenoj boji procijeniti svoje sastavke i sat pisanja. Primjer vrednovanja detaljnije je opisan u strukturi završnog dijela sata.			
Aktivnosti u kojima je vidljiva interdisciplinarnost	Vrući stolac Samovrednovanje			

Plan ploče:

Sastavak Teme: Kako sam promijenila svijet – perspektiva Grete Jednoga dana sve se promijenilo – perspektiva Divova Odlučio/Odlučila sam biti promjena u svijetu – perspektiva sudionika akcije
--

Sadržaji za integrirani dan:

AKTIVNOSTI	ISHODI I OČEKIVANJA
Priroda i društvo Učenici u skupinama izvode pokus o razgradnji otpada. Prije početka pokusa učenici će raspraviti o različitim vrstama otpada i zapisati što misle da će se dogoditi u pokusu. Potreban materijal: veća posuda, zemlja, različite vrste otpada, voda, žlica, novine Postupak: - dno posude ispunite s otprilike 3 cm zemlje - na zemlju stavite sloj od različite vrste otpada npr. plastična vrećica, kora banane, novine, lišće i sl. - prekrijte otpad sa slojem zemlje i poprskajte ga s vodom - ponovite prethodne postupke s drugim otpadom - poprskajte sve s vodom Učenici će zatim izraditi plan koje će dane preokretati hrpu i dodavati vodu kako bi zemlja bila vlažna i koji će učenik biti zadužen za koji dan. Ovaj pokus traje	„PID OŠ B.3.1. Učenik raspravlja o važnosti odgovornoga odnosa prema sebi, drugima i prirodi. - opisuje djelovanje onečišćenja na zdravlje čovjeka - procjenjuje utjecaj čovjeka na biljke i životinje u zavičaju“ „PID OŠ A.B.C.D.3.1. Učenik uz usmjeravanje objašnjava rezultate vlastitih istraživanja prirode, prirodnih i/ili društvenih pojava i/ili različitih izvora informacija. - promatra i opisuje, postavlja pretpostavke o očekivanim rezultatima, provodi jednostavna istraživanja i prikuplja podatke, zaključuje“ „odr C.2.3. Prepoznaje važnost očuvanja okoliša za opću dobrobit. - svjestan je važnosti očuvanja okoliša za dobrobit u svojoj zajednici“

više tjedana, a nakon najmanje 6 tjedana od provedbe pokusa učenici će pregledati otpad i uočiti promjene koje su se dogodile te raspraviti o važnosti recikliranja. Likovna kultura Učenici od plastičnih boca izrađuju hranilice za ptice, vaze, kasice i druge predmete kojima će ukasiti učionicu ili svoj dom. Glazbena kultura Učenici u grupama pišu kratku pjesmu o okolišu koju trebaju uglazbiti koristeći školske instrumente, npr. triangel, šuškalice, udaraljke (štapiće). Sat razrednog odjela Učenici na satu razrednog odjela razgovaraju o važnosti očuvanja okoliša i o tome kako oni mogu doprinijeti unaprjeđenju i zaštiti okoliša.	„uku A.2.4. Učenik razlikuje činjenice od mišljenja i sposoban je usporediti različite ideje.“ „OŠ LK A.3.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje. - učenik u stvaralačkom procesu i izražavanju koristi likovni jezik, doživljava temeljen na osjećajima, iskustvu, mislima i informacijama“ „OŠ GK B.3.2. Učenik pjeva/izvodi pjesme i brojalice.“ „OŠ GK B.3.4. Učenik stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline te svira uz pjesme/brojalice koje izvodi.“ „odr A.2.1. Razlikuje pozitivne i negativne utjecaje čovjeka na prirodu i okoliš. - kritički promišlja o višestrukim učincima ljudskih utjecaja/djelovanja na prirodu i okoliš“ „odr C.2.3. Prepoznaje važnost očuvanja okoliša za opću dobrobit. - svjestan je važnosti očuvanja okoliša za dobrobit u svojoj zajednici“
---	--

6. ZAKLJUČAK

Slikovnica, kao prva knjiga s kojom se svi susrećemo, zasigurno zaslužuje počasno mjesto u našim srcima. Čitanjem slikovnice djeca bogate rječnik, razvijaju govor, usvajaju pozitivne vrijednosti, a promatranjem ilustracija razvijaju maštu, percepciju i estetski ukus. Postoje razne mogućnosti njene primjene u razrednoj nastavi, ali je ona nažalost zanemarena nakon drugog razreda. Kad se koristi, onda se najčešće primjenjuje za sate školske interpretacije, međutim ona može potaknuti učenike na različite oblike izražavanja. Metodički modeli slikovnica predstavljeni u ovome radu, prikazuju kako slikovnice mogu potaknuti učenike na pisano izražavanje i stvaranje kroz raznovrsne aktivnosti kojima se interpretira odabrana slikovnica. U osnovnoj školi najčešće se pišu sastavci na temelju književnog djela, a ovi modeli daju prijedloge kako se slikovnice mogu iskoristiti i za druge oblike pisanog izražavanja kao što su pisanje pisma, obavijesti, prikaza slikovnice i animiranog filma i sl.

O ovoj temi ne postoje mnoga istraživanja niti modeli primjene slikovnice u nastavi. U današnje vrijeme sve češće se izdaju slikovnice, a nadam se da će se povećati i broj istraživanja o slikovnicama i njenom utjecaju na dječji razvoj i izražavanje.

7. LITERATURA

IZVORI

1. Dubuc, M. (2016). *Lav i ptica*. Split: Harfa.
2. Fan, E., Fan, T. (2016). *Noćni vrtlar*. Zagreb: MeandarMedia.
3. Joyce, W. E. (2015). *Fantastične leteće knjige g. Morrisa Lessmorea*. Zagreb: MeandarMedia.
4. Tucker, Z. (2019). *Greta i Divovi*. Zagreb: Školska knjiga.
5. Yamada, K. (2015). *Imam ideju – i što sad s njom?* Zagreb: Planetopija d.o.o.

OBRAZOVNI DOKUMENTI

1. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. (2006). *Nastavni plan i program za osnovnu školu*. Zagreb: GIPA. Preuzeto s https://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelji/RM/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_skolu_-_MZOS_2006_.pdf
2. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. (2010). *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje*. Zagreb: MZOŠ. Preuzeto s https://www.azoo.hr/images/stories/dokumenti/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf
3. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. (2019). Kurikulumi nastavnih predmeta i međupredmetnih tema. Preuzeto s <https://skolazazivot.hr/kurikulumi-2/>
4. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. (2019). Metodčki priručnik za 1. razred osnovne škole. Preuzeto s <https://skolazazivot.hr/obrazovni-sadrzaji/metodicki-prirucnici/metodicki-prirucnici-za-osnovnu-skolu/>

OSTALA LITERATURA

1. Anić, D. (2017). O pripovjednoj slikovnici. *Libri et liberi*, 6 (1), 135-138.
2. Batarelo Kokić, I. (2015). Nove razine interaktivnosti dječjih slikovnica. *Školski vjesnik*, 64 (3), 377-398.
3. Batinić, Š., Majhut, B. (2001). *Od slikovnjaka do vragobe – hrvatske slikovnice do 1945.* Zagreb: Hrvatski školski muzej.
4. Bouša, D. (2009). *Priručnik za interpretaciju književnog djela.* Zagreb: Školska knjiga.
5. Centner, S. (2007). *Kako zavoljeti knjigu i čitanje.* Đakovo: TEMPO d.o.o.
6. Crnković, M. (1969). *Dječja književnost : priručnik za studente pedagoških akademija i nastavnike* (2. izd). Školska knjiga.
7. Čačko, P. (2000). Slikovnica, njezina definicija i funkcije. U R. Javor (Ur.), *Kakva je knjiga slikovnica: zbornik* (str. 12-17). Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
8. Čičko, H. (2000). Dva stoljeća slikovnice. U R. Javor (Ur.), *Kakva je knjiga slikovnica: zbornik* (str. 17-20). Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
9. Čudina-Obradović, M. (2003). *Igrom do čitanja – igre i aktivnosti za razvijanje vještina čitanja.* Zagreb: Školska knjiga.
10. Delač, S., Mioković, M. (2008). *Stvaralačko pisanje.* Zagreb: Profil international d.o.o.
11. Gudelj-Velaga, Z. (1990). *Nastava stvaralačke pismenosti.* Zagreb: Školska knjiga.
12. Hameršak, M., Zima, D. (2015). *Uvod u dječju književnost.* Zagreb: Leykam international d.o.o.
13. Hlevnjak, B. (2000). Kakva je to knjiga slikovnica? U R. Javor (Ur.), *Kakva je knjiga slikovnica: zbornik* (str. 7-12). Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.

14. Javor, R. (2000). *Kakva je knjiga slikovnica : zbornik*. Knjižnice grada Zagreba.
15. Kalić, K., Županić Benić, M. (2019). Estetika slikovnice kako je vide djeca. U S. Alić (Ur.), *Na Sjeveru s Pavlom Vuk-Pavlovićem*. Zagreb: Sveučilište Sjever i Centar za filozofiju medija i mediološka istraživanja.
16. Kos-Paliska, V. (1997). Likovni govor slikovnice. U R. Javor (Ur.), *Dječja knjiga u Hrvatskoj danas – teme i problemi* (str. 88-93). Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
17. Kovačević, M. (2000). *Stvaralačko pisanje*. Zagreb: Filozofski fakultet u Rijeci.
18. Lazzarich, M. (2011). Integracijske mogućnosti slikovnice u nastavi materinskoga jezika. *Život i škola, LVII* (26), 61-81.
19. Majdenić, V. (2019). *Mediji, tekst, kultura*. Zagreb: Ljevak.
20. Majhut, B., Zalar, D. (2012). Slikovnica, enciklopedijska natuknica. U V. Visković (ur.), *Hrvatska književna enciklopedija*, sv. 4: S-Ž (str. 84-86). Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža.
21. Martinović, I. i Stričević, I. (2011). Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu. *Libellarium*, 4 (1), 39-63.
22. Miljan, Z. (2013). Dječje radosti 19. stoljeća – slikovnica – edukativna dječja igračka. *Povijest u nastavi*, 21 (1), 1-21.
23. Narančić Kovač, S. (2011). Slika u dječjoj knjizi. *Hrčak – glasilo Hrvatskoga čitateljskog društva*, br. 43-45.
24. Narančić Kovač, S. (2015). *Jedna priča – dva pripovjedača*. Zagreb: ArTresor naklada.
25. Pennac, D. (1996). *Od korica do korica*. Zagreb: Irida.
26. Petrović-Sočo, B. (1997). *Dijete, odgajatelj i slikovnica – akcijsko istraživanje*. Zagreb: Alinea.

27. Popović, D. (2018). Priprema učenika za kreativnu jezičnu proizvodnju. *Croatian Journal of Education*, 20 (2), 585-620.
28. Šišnović, I. (2011). Odgojno-obrazovna vrijednost slikovnice. *Dijete, vrtić, obitelj*, 17 (66), 8-9.
29. Verdonik, M. (2016). Slikovnica – prva knjiga djeteta: nastavni materijal. Preuzeto 14.4.2020. s https://www.ufri.uniri.hr/files/nastava/nastavni_materijali/Verdonik_Predavanja_za_web_SPKD.pdf
30. Visinko, K. (2000). Primjena slikovnice u odgojnoj i nastavnoj praksi. U R. Javor (Ur.), *Kakva je knjiga slikovnica: zbornik* (str. 70-79). Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
31. Visinko, K. (2010). *Jezično izražavanje u nastavi hrvatskoga jezika – pisanje*. Zagreb: Školska knjiga.
32. Visinko, K. (2014). *Čitanje – poučavanje i učenje*. Zagreb: Školska knjiga.
33. Zalar, D., Boštijančić, M., Schlosser, V. (2002). *Slikovnica i dijete – kritička i metodička bilježnica 1*. Zagreb: Golden marketing.

8. PRILOZI

8.1. Šest šešira

Kako možemo ostvariti ideju?					
Naša ideja:					
 Što možemo napraviti da ostvarimo ideju?	 Što nam je potrebno kako bismo ostvarili ideju?	 Koje su prednosti ostvarenja naše ideje?	 Postoji li rizik za ostvarivanje ideje? Postoje li nedostaci?	 Kako se osjećamo u vezi našeg plana?	 Kako još možemo ostvariti ideju? Što još možemo učiniti?

8.2. Književna pogađalica

Čudnovate zgode šegrta Hlapića

- šegrt Hlapić
- Gita
- majstor Mrkonja
- Bundaš

Bijeli jelen

- Anka
- košuta
- gusak Gagarilo
- medvjed Ljumo

Vlak u snijegu

- Pero
- Ljuban
- vlak
- Draga

Grga Čvarak

- Grga Čvarak
- Zelengaj
- Mia

Petar Pan

- Petar Pan
- Zvončica
- Wendy
- Nigdjezemska

Pinokio

- Pinokio
- Đepeto
- plava vila
- Zrikavac

Pepeljuga

- Pepeljuga
- maćeha
- cipelica
- dobra vila

Poštarska bajka

- poštar Kolbaba
- Francek
- Marica
- patuljci

8.3. Morris Lessmore

Fantastične leteće knjige g. Morrisa Lessmorea

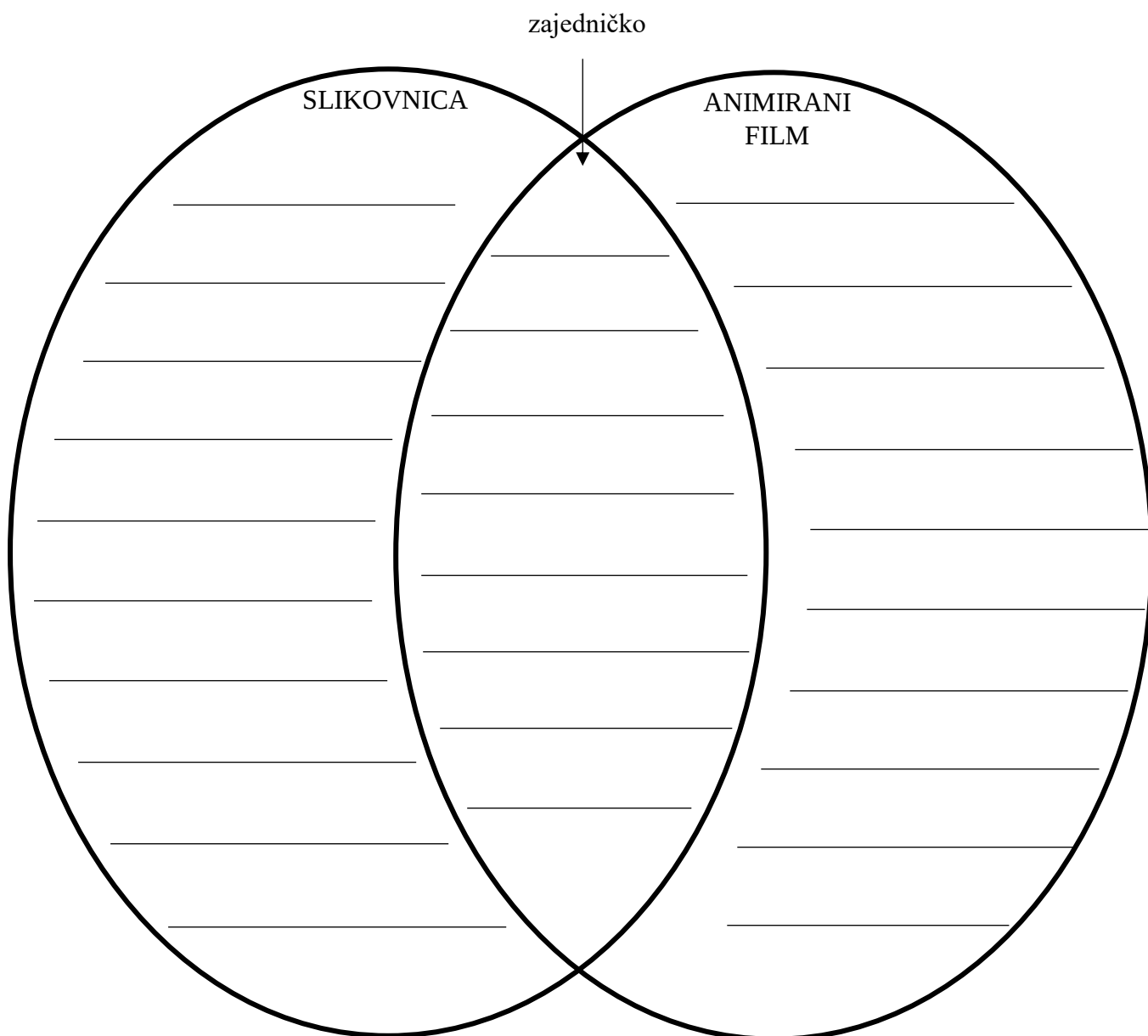
William Edward Joyce

8.4. Vennov dijagram

Vennov dijagram

Sličnosti i razlike između slikovnice i animiranog filma „Fantastične
leteće knjige g. Morrisa Lessmorea

8.5. Lista procjene - sastavak

LISTA PROCJENE				
Ime i prezime učenika:		Datum praćenja:		
Oznake: + DA, +/- DJELOMIČNO, - NE	+	+/-	-	
Sastavak je napisan formalnim slovima.				
U sastavku je vidljiva podjela na uvod, razradu i zaključak.				
U uvodnom dijelu navedena je tema sastavka.				
U razradi su iznesene sličnosti između slikovnice i filma.				
U razradi su iznesene razlike između slikovnice i filma.				
U zaključku je iznesen vlastiti dojam o slikovnici i filmu.				
U sastavku su velika i mala početna slova pravilno napisana.				
Pravilno su napisana slova č, ć, dž, đ i skupovi ije/je				

8.6. 3-2-1 metoda

Lav i ptica

TRI DOGAĐAJA

--	--	--

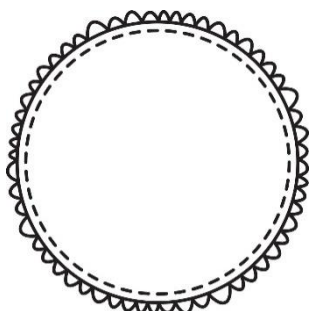
DVA LIKA

--	--

JEDNO PITANJE

--

8.7. Osobni leksikon lika

Ime i prezime:

Datum rođenja:

Mjesto rođenja:

Zanimanje:

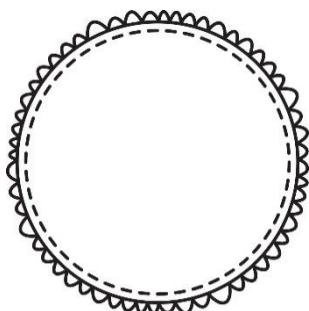
Najbolji prijatelj:

Hobi:

Opis:

Volim:

Ne volim:

Ime i prezime:

Datum rođenja:

Mjesto rođenja:

Zanimanje:

Najbolji prijatelj:

Hobi:

Opis:

Volim:

Ne volim:

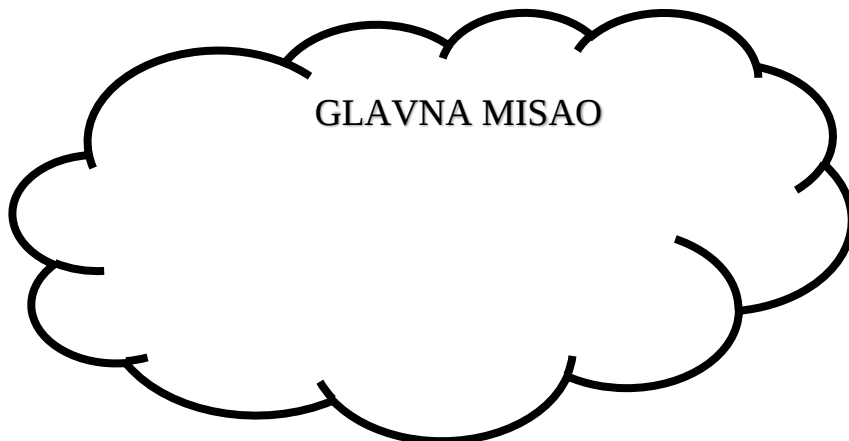
8.8. Kocka za prepričavanje

8.9. Grafički organizatori znanja

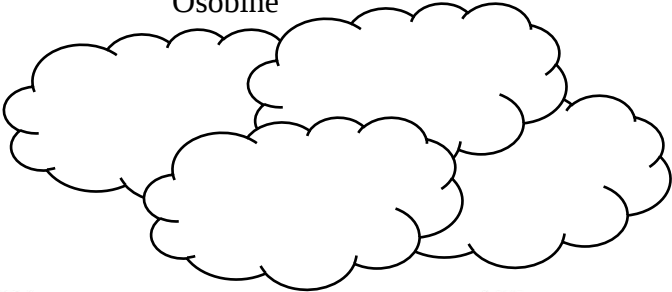
Fabularna piramida

1. Ime glavnog lika
2. Dvije riječi koje opisuju glavni lik
3. Tri riječi koje opisuju mjesto radnje
4. Četiri riječi koje opisuju temu
5. Pet riječi koje opisuju prvi događaj
6. Šest riječi koje opisuju drugi događaj
7. Sedam riječi koje opisuju kraj

GLAVNI LIK

Osobine

Opis lika

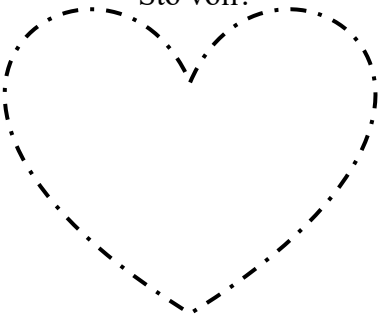
PORTRET

A large, ornate rectangular frame with decorative scrollwork at the corners and midpoints of the sides, designed for a character portrait.

IME

Ponašanje

Što voli?

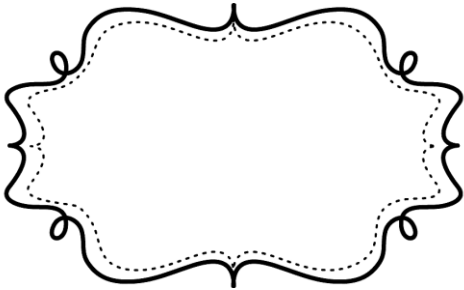

Poruka Divovima

A horizontal scroll with decorative curled ends, intended for writing a message to the fairies.

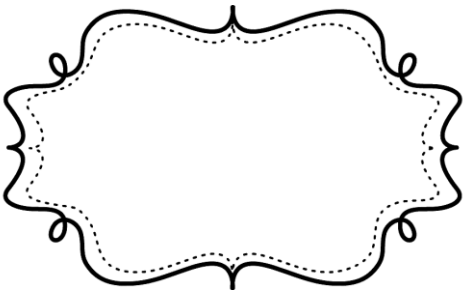
RADNJA

Početak

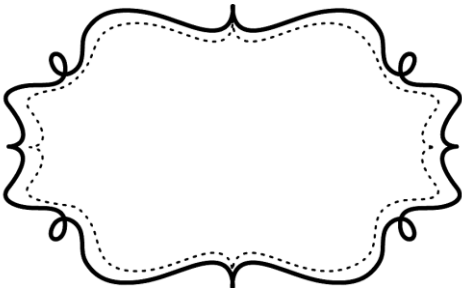
Four horizontal lines for writing the beginning of the story.

Sredina

Four horizontal lines for writing the middle of the story.

Kraj

Four horizontal lines for writing the end of the story.